

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

BAKALÁŘSKÉ A PREZENČNÍ STUDIUM

2012–2015

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Denisa Dvořáková

Vliv dětských televizních pořadů na děti předškolního věku

Praha 2015

Vedoucí bakalářské práce: doc. PhDr. Alena Svobodová, CSc.

JAN AMOS KOMENSKY UNIVERSITY PRAGUE

BACHELOR FULL-TIME STUDIES

2012-2015

BACHELOR THESIS

Denisa Dvořáková

**Influence of children's television programmes to the children
of pre-school age**

Prague 2015

The Bachelor Thesis Work Supervisor: doc. PhDr. Alena Svobodová, CSc.

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použitých zdrojů. Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne 9. března 2015

Denisa Dvořáková

Poděkování

Ráda bych poděkovala vedoucí mé bakalářské práce doc. PhDr. Aleně Svobodové, CSc., nejen za odborné rady, ale i za trpělivost a čas, který mi věnovala v průběhu tvorby mé práce.

Další poděkování patří všem rodičům, kteří se aktivně zapojili do vyplňování dotazníků a odborníkům, kteří mi poskytli přínosné rozhovory.

Anotace

Bakalářská práce se ve své teoretické části zabývá vlivem dětských televizních pořadů na děti předškolního věku. Rozebírá vznik a vývoj elektronických médií nejen u nás, ale i ve světě a vývojovou psychologií dítěte v předškolním období. Popisuje negativní i pozitivní vlivy vysílání a seznamuje s dětskými televizními pořady vysílanými v současné době na našem území. V neposlední řadě poskytuje návod k výchově dobrého televizního diváka. Pro zpracování praktické části byla využita metoda výzkumu, při které bylo prostřednictvím dotazníků a osobních rozhovorů se specialisty zjišťováno, jaký vliv mají dětské televizní pořady na děti.

Klíčová slova

Agrese, dětské televizní pořady, dítě předškolního věku, elektronická média, mediální gramotnost, rizikové faktory, vliv televizních pořadů, výchova televizního diváka, vývojová psychologie.

Annotation

In theoretical part of my bachelor's work is dealt with the influence of children's television programmes on the preschool children. There is analysed the origins and the development of the media not only in our country but also in all over the world and psychology of evolution in preschool age. It is described negative and positive broadcasting influences and it is met children's television programmes which are broadcasted nowadays in the Czech Republic. Last but not least it is provided the instructions to education of good television viewers. In practical part there was used a research method where was being found out, by the questionnaire survey and the personal interview with experts, how children are influenced themselves by children's television programmes.

Keywords

Aggression, developmental psychology, electronic media, children's TV Shows, media literacy, Preschool age children, risk factors, televiewer education, the influence of television programs.

OBSAH

ÚVOD	9
TEORETICKÁ ČÁST	10
1 ELEKTRONICKÁ MÉDIA	10
1.1 Historie televize a televizního vysílání.....	10
1.2 Vznik a vývoj televizních stanic na našem území	11
1.3 Historie rozhlasu a rozhlasového vysílání	13
1.4 Historie Internetu	14
2 VÝVOJOVÁ PSYCHOLOGIE PŘEDŠKOLNÍHO DÍTĚTE	16
2.1 Pojem předškolní věk	16
2.2 Kognitivní vývoj.....	16
2.2.1 Vývoj řeči	16
2.2.2 Rozumové schopnosti.....	18
2.3 Motorický vývoj	18
2.4 Emoční a sociální vývoj.....	19
2.5 Volný čas a hra dítěte v předškolním věku.....	20
2.6 Vnímání televizního vysílání z hlediska vývojové psychologie.....	21
3 DÍTĚ A TELEVIZE	23
3.1 Televize jako prostředek socializace	23
3.2 Postavení televize v rodině	24
4 VLIV TELEVIZNÍHO VYSÍLÁNÍ	26
4.1 Rozdíl mezi skutečným a smyšleným světem	26
4.2 Negativní vliv při sledování televizních pořadů	27
4.2.1 Násilí a agrese	29
4.2.2 Pornografie	30
4.2.3 Vulgarita.....	31
4.2.4 Televizní reklama	31
4.3 Pozitivní vliv při sledování televizních pořadů	32
5 DĚTSKÉ TELEVIZNÍ POŘADY A VÝCHOVA TELEVIZNÍHO DIVÁKA 34	
5.1 Dětské televizní pořady u nás v současnosti.....	34
5.2 Požadavky na dětské televizní pořady	36
5.3 Mediální gramotnost v České republice	38
5.4 Výchova dětského televizního diváka	39
PRAKTICKÁ ČÁST	43

6	EMPIRICKÝ VÝZKUM	43
6.1	Vymezení výzkumného cíle	43
6.2	Otázky a hypotézy	43
6.3	Výzkumný vzorek.....	45
6.4	Metody výzkumu	45
6.5	Časová organizace výzkumu	46
6.6	Výsledky výzkumu	47
6.6.1	Dotazníkové šetření.....	47
6.6.2	Rozhovory s odborníky	53
6.7	Interpretace a diskuse výsledků	54
6.8	Závěr výzkumu	57
	ZÁVĚR	58
	SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	60
	Seznam použitých českých zdrojů.....	60
	Seznam použitých internetových zdrojů.....	62
	SEZNAM GRAFŮ	64
	SEZNAM PŘÍLOH	65

ÚVOD

Televize je součástí našeho každodenního života, většina domácností vlastní toto elektronické zařízení. Z nejrůznějších výzkumů je zřejmé, že televizní vysílání ovlivňuje nejen dospělé, ale i děti, které nemají dostatek zkušeností a nejsou schopny se bránit nevhodným obsahům.

Autorka této bakalářské práce má zkušenosti s dětmi předškolního věku jako učitelka v mateřské škole. Vnímá jejich reakce v průběhu sledování televizního vysílání i po jeho ukončení. Některé zhlédnuté situace například děti později využívají při hře, která je nejčastější náplní tohoto věku. Skutečnost, že na děti má špatný vliv negativní televizní obsah, který jim není primárně určený, již byla nespočetněkrát zkoumána. Proto cílem bakalářské práce bylo prostřednictvím výzkumu zjistit, zda děti mohou být nějakým způsobem ovlivňovány i těmi pořady, které jsou naopak určené primárně jim. V rámci tohoto výzkumu bylo provedeno dotazníkové šetření mezi rodiči dětí předškolního věku a také realizovány osobní rozhovory s odborníky, s několika pedagogy a dětským psychologem.

Téma bakalářské práce bylo zvoleno k obohacení autorčiných znalostí, ale i k prohloubení znalostí rodičů, neboť autorka chce v budoucnu získané informace šířit mezi rodiči, se kterými přijde do kontaktu v průběhu své vychovatelské a pedagogické pracovní činnosti. Zároveň by chtěla být nejen těmto rodičům, ale i jejich dětem vhodným partnerem, který je schopný informovat o mediální gramotnosti a především o výchově dětských televizních diváků.

První kapitola teoretické části bakalářské práce obsahuje fakta o vývoji elektronických médií, televize, rozhlasu a internetu. Další kapitola je věnována vývojové psychologii dítěte v předškolním věku. Následující části práce se zabývají problematikou vlivu televizního vysílání na děti. Poslední kapitola teoretické části informuje o mediální gramotnosti v České republice, o důležitosti výchovy dětského televizního diváka a stručně seznamuje se zákonem o provozování rozhlasového a televizního vysílání. Vedle teoretické části, která byla sestavena za pomoci odborné literatury, obsahuje práce část praktickou, ve které autorka odpovídá na předem dané výzkumné otázky a hypotézy, k jejichž výsledkům došla pomocí vlastního výzkumu. Tento výzkum byl obsáhlý, neboť autorka využila dvě výzkumné metody, a to kvantitativní dotazníkové šetření a kvalitativní osobní rozhovory s pedagogy a dětským psychologem.

TEORETICKÁ ČÁST

1 ELEKTRONICKÁ MÉDIA

1.1 Historie televize a televizního vysílání

Můžeme říci, že v dnešní době je život bez televize prakticky neodmyslitelný. Právě televize nám dennodenně přináší nové informace, do jisté míry rozšiřuje naše kulturní obzory a celkově šíří vzdělanost, a to jak v pozitivním slova smyslu, tak i v tom negativním. Jak potvrdila historie, tato ohromná informační síla sice slouží, ale zároveň může být i zneužívána. Možný negativní vliv si však její vynálezci před několika desítkami let neuvědomovali a ani uvědomovat nemohli, jejich jedinou intencí bylo přispět k technickému pokroku lidstva.

Základy první televizi (tzv. elektromechanické) dal ještě před 2. světovou válkou Paul Gottlieb Nipkow. Ten si roku 1884 nechal patentovat kotouč se spirálově umístěnými otvory. Při otáčení kotouče docházelo k rozkladu obrazu na řádky, které byly složeny z obrazových bodů. Jak bylo zmíněno výše, Nipkov položil pouze základy, které později rozvinul Vladimír Kosma Zworykin. Přidal například snímací elektronku ikonoskopu a tím se začala televize pomalu stávat takovou, jakou ji známe dnes. I přes tyto informace však většina zdrojů za vynálezce elektromechanické televize uvádí Johna Bairda, který roku 1926 předvedl televizor u Londýnské královské společnosti.¹ Najít jediné jméno vynálezce televizoru není tedy úplně možné. Na vývoji se podílela řada vynálezců a vědců, kteří přispívali svými poznatky a znalostmi v různých dobách.

Počátky televizního vysílání ve světě datujeme do roku 1930, přičemž vysílání bylo zpočátku velmi nepravidelné, dá se proto říci, že šlo pouze o pokusy, nikoli o pravidelné vysílání, jak ho známe dnes. První pravidelné vysílání zahájila stanice BBC roku 1936.²

Za významného průkopníka „televizní vědy“ u nás považujeme Jaroslava Šafránka, který působil na Univerzitě Karlově v Praze jako docent experimentální fyziky. Poté, co roku 1935 dokončil televizní aparaturu fungující na principu mechanického

¹ *Československý časopis pro fyziku*. Praha: Fyzikální ústav Akademie věd České republiky, 1993, č. 3. ISSN 0009-070.

² VERNER, P. *Historie mediální komunikace*. 1. vyd. Praha: UJAK, 2013. s. 187. ISBN 978-80-7452-027-3.

rozkladu televizního obrazu, odcestoval na dvouměsíční „turné“ po Československu, kde prezentoval před tisíci lidmi svůj vynález. Šafránkovi příznivci, českoslovenští radioamatéři, nadšení Šafránkovým výtvořem, požadovali, aby v Praze začal fungovat televizní vysílač. K jeho zřízení přece jen došlo, sloužil však pouze k výzkumu šíření krátkých vln.³

Roku 1945 se čeští vědci znovu začali zabývat problematikou televizního vysílání. Bádání a práce v laboratořích a výzkumných centrech trvalo celkem tři roky. Širší veřejnosti bylo tedy první pokusné televizní vysílání předvedeno roku 1948, při příležitosti pražské Mezinárodní výstavy rozhlasu MEVRO.⁴ Kamery snímaly děj na křižovatce v bezprostřední blízkosti promítacího sálu, přičemž důvod, proč ke sledování byla vybrána právě tato křižovatka, byl jednoduchý a jasný – aby se mohli návštěvníci na vlastní oči ihned přesvědčit. Stačilo se totiž podívat z oken sálu a dění na křižovatce mohli pozorovat na vlastní oči. Měsíc po tomto vydařeném pokusu bylo promítání použito na Jedenáctém všesokolském sletu v Praze. A právě toto je také považováno za první televizní přenos pro veřejnost na našem území.⁵ Zajímavostí je, že Československo předběhlo mnoho ekonomicky silnějších a významnějších zemí a dostalo se do první dvacítky celosvětových zemí, kde bylo vysílání spuštěno.⁶

1.2 Vznik a vývoj televizních stanic na našem území

K dalšímu výraznému pokroku v této oblasti došlo v roce 1952, kdy vláda rozhodla, že musí být vytvořeno, technicky zajištěno a vybaveno televizní studio v Praze. 1. května 1953, poté, co byl Karel Kohout jmenován ředitelem tohoto televizního studia, bylo zahájeno první veřejné televizní vysílání v Československu (Československá televize). Z počátku se vysílalo v průměru necelé čtyři hodiny týdně, přičemž s přibývajícím časem a technickým pokrokem se doba vysílání zvýšila a bylo možno ji

³ BEDNAŘÍK, P., JIRÁK, J., KÖPPOVÁ, B. *Dějiny Českých médií: od počátku do současnosti*. 1.vyd. Praha: Grada, 2011, s. 182. ISBN 978-80-247-3028-8.

⁴ VERNER, P. *Historie mediální komunikace*. 1.vyd. Praha: UJAK, 2013, s. 125. ISBN 978-80-7452-027-3.

⁵ BEDNAŘÍK, P., JIRÁK, J., KÖPPOVÁ, B. *Dějiny Českých médií: od počátku do současnosti*. 1.vyd. Praha: Grada, 2011, s. 270-271. ISBN 978-80-247-3028-8.

⁶ VERNER, P. *Historie mediální komunikace*. 1.vyd. Praha: UJAK, 2013, s. 125. ISBN 978-80-7452-027-3.

považovat za pravidelnou. Zvrat pro televizní diváky nastal 1. ledna 1955, kdy se začal vybírat koncesionářský poplatek. Tento poplatek činící patnáct korun měsíčně však nebyl zásadním důvodem, proč se většina obyvatel chodila na televizi dívat do knihoven, kulturních domů a dalších veřejných míst. Televizní přijímače byly velkou investicí, kterou si mohlo dovolit minimum domácností. Později byly přijímače zlevněny téměř na polovinu, tedy cca na 2 500, a i přes to, že tato částka stále činila několikanásobek tehdejšího průměrného platu, začal počet televizorů v domácnostech pomalu růst.⁷

Důležitým mezníkem se stal listopad roku 1953, kdy se začal vysílat Rozmarýnek, televizní pořad pro děti. Rozmarýnek pojíme s mnohými významnými jmény, jako byli například Vladimír Kovářík či Ondřej Sekora.⁸ Již roku 1958 začala televize vysílat pravidelný pořad určený speciálně mateřským školám. Tento pořad byl koncipován jako výukový, děti jej sledovaly za dozoru vychovatelky, která měla možnost děti na vysílání dopředu připravit, ovlivňovat v jeho průběhu a na konci jej řádně zhodnotit.⁹

V Československu hovoříme do roku 1970 o černobílém vysílání. V tomto roce ale proběhla první zkouška vysílání barevného a zároveň se tento rok zapsal do dějin jako rok, kdy vznikl druhý program Československé televize. Pravidelné barevné vysílání odstartovalo právě na druhém programu rokem 1973 a získalo tak náskok proti dříve vzniklému prvnímu kanálu, který začal barevně vysílat až o dva roky později a zároveň téměř o dvacet let později než ve Spojených státech amerických.¹⁰

Roku 1993 vznikla veřejnoprávní Česká televize, která nabízela dva programy. Nově vzniklý kanál, který byl oproti České televizi komerčním, nesl název *FTV Premiéra* a pokrýval pouze hlavní město a Středočeský kraj. Celoplošné vysílání zahájila komerční *FTV Premiéra* až roku 1997 s novým názvem *Prima televize*. Tím ji však předběhla NOVA, další komerční televize, která vysílala celoplošně již od svého počátku, tedy od února 1994.¹¹

⁷ VERNER, P. *Historie mediální komunikace*. 1.vyd. Praha: UJAK, 2013, s. 272. ISBN 978-80-7452-027-3.

⁸ BEDNAŘÍK, P., JIRÁK, J., KÖPPOVÁ, B. *Dějiny Českých médií: od počátku do současnosti*. 1.vyd. Praha: Grada, 2011, s. 273. ISBN 978-80-247-3028-8.

⁹ MICHALEC, Z. *Dítě a televize*. 1.vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1965, s. 46. ISBN 14-015-65.

¹⁰ *Prehistorie*. [online]. © 1996 – 2015 [cit. 2014-12-28]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/vse-oc/historie/ceskoslovenska-televize/prehistorie/>

¹¹ VERNER, P. *Historie mediální komunikace*. 1.vyd. Praha: UJAK, 2013, s. 137. ISBN 978-80-7452-027-3.

1.3 Historie rozhlasu a rozhlasového vysílání

První úspěšný dálkový hlasový přenos spolu s příjmem rádiových vln se povedlo uskutečnit Američanovi Marconimu v roce 1895. Rokem 1921 odstartovalo první pravidelné rozhlasové vysílání na světě, a to ve Spojených státech.¹² V Československu se první rozhlasový přenos povedlo spustit v říjnu 1919 z pražského Petřína pomocí radiotelegrafní stanice.¹³ O dva roky později byl z téhož místa vysílán program složený z recitace, zpěvu a hry na housle, přičemž doba tohoto vysílání nepřekročila jednu hodinu. V únoru roku 1922 bylo uskutečněno pokusné vysílání z Brna. Národní písně, které zde zazněly, byly zachyceny v Itálii a Dánsku.¹⁴ Zajímavostí je, že roku 1923 na našem území odstartovalo pravidelné vysílání, které bylo zároveň prvním pravidelným vysíláním na evropském kontinentě vůbec. Tento přenos byl spuštěn ze stanu v Kbelích u Prahy a zprostředkoval ho *Radiojournal*.¹⁵ *Radiojournal* byla soukromá společnost, která vysílala na základě licence ministerstva vnitra.¹⁶ Zpočátku vysílání probíhalo každý den ve večerních hodinách a trvalo přesně 60 minut. Jednalo se o vysílání hudby a drobného zpravodajství spolu s předpovědí počasí. O měsíc později byly do vysílání přidány meteorologické zprávy a sport. Ještě téhož roku začal vycházet programový časopis této soukromé rozhlasové stanice, zpočátku v měsíční a později v týdenní periodicitě.¹⁷ Vysílání v tomto roce procházelo dalšími změnami, například se rozhlasová stanice přesunula ze stanu do dřevěného přístěnku v blízkosti kbelského vysílače. Program byl každý měsíc obohacován o nová zpravodajství. S rokem 1924 rozšířil *Radiojournal* pravidelné vysílání z jedné hodiny na dvě. Prvním stálým hlasatelem zpráv se stal Adolf Dobrovolný, který si sám připravoval zprávy a zajímavosti z denního tisku, a ty potom předčítal ve vysílání. Avšak několik měsíců poté začala zpravodajství pro rozhlasové vysílání připravovat Česká tisková kancelář.¹⁸ Důležitým mezníkem tohoto roku

¹² KOLEKTIV AUTORŮ. *Dějiny českých médií v datech. Rozhlas-televizie-mediální právo*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2003, s. 9. ISBN 80-246-0632-1.

¹³ *Počátky rozhlasového vysílání v Československu*. [online]. © 1997 – 2007 [cit. 2015-01-17]. Dostupné z: <http://www.radio.cz/cz/static/historie-radia-praha/pocatky-rozhlasoveho-vysilani-v-ceskoslovensku>

¹⁴ KOLEKTIV AUTORŮ. *Dějiny českých médií v datech. Rozhlas-televizie-mediální právo*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2003, s. 9. ISBN 80-246-0632-1.

¹⁵ VERNER, P. *Historie mediální komunikace*. 1. vyd. Praha: UJAK, 2013, s. 116. ISBN 978-80-7452-027-3.

¹⁶ KOLEKTIV AUTORŮ. *Dějiny českých médií v datech. Rozhlas-televizie-mediální právo*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2003, s. 10. ISBN 80-246-0632-1.

¹⁷ Tamtéž, s. 11

¹⁸ Tamtéž, s. 13

a rozhlasového vysílání vůbec byla první odvysílána sportovní reportáž z Letné v Praze.¹⁹ První pobočka tohoto rozhlasu byla otevřena na podzim roku 1924 v Brně.²⁰ V dalším roce bylo pomocí rozhlasu odvysíláno celé představení *Dvě vdovy*, odehrané v Národním divadle,²¹ přičemž se jednalo o první přímý přenos divadelního vysílání, které bylo možné poslouchat v celé Evropě.²² V průběhu následujících let procházel Československý rozhlas velkým množstvím vývojových změn. S příchodem roku 1992 se stává samostatnou institucí a na konci téhož roku spolu s rozdělením Československé federativní republiky ukončuje Československý rozhlas svou činnost.²³

1.4 Historie Internetu

Předchůdce dnešního Internetu, tzv. *Arpanet*, byl vynalezen v 60. letech a měl sloužit primárně armádě Spojených států. Základním principem bylo předávání, sdílení a uchování dat. Po dvou dekadách, konkrétně začátkem roku 1983, se tato síť začala měnit podobě dnešního Internetu. Počátkem let devadesátých vzniklo technologické prostředí *World Wide Web*, kam již bylo možné data ukládat a poté je vyhledávat. O rok později byla vytvořena první webová stránka.²⁴ Postupem času a díky novým poznatkům se Internet stal novým alternativním způsobem komunikace mezi lidmi.²⁵ Naše republika se k internetové síti připojila ještě před osamostatněním od Slovenské republiky, a to 13. února 1992.²⁶

V době, kdy začali internet využívat lidé jako masmédiu, bylo dle statistik dokázáno, že s internetem pracují více muži než ženy. Momentálně jsou tyto statistiky

¹⁹ VERNER, P. *Historie mediální komunikace*. 1.vyd. Praha: UJAK, 2013, s. 116. ISBN 978-80-7452-027-3.

²⁰ KOLEKTIV AUTORŮ. *Dějiny českých médií v datech. Rozhlas-televizie-mediální právo*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2003, s. 15. ISBN 80-246-0632-1.

²¹ VERNER, P. *Historie mediální komunikace*. 1.vyd. Praha: UJAK, 2013, s. 116. ISBN 978-80-7452-027-3.

²² KOLEKTIV AUTORŮ. *Dějiny českých médií v datech. Rozhlas-televizie-mediální právo*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2003, s. 15. ISBN 80-246-0632-1.

²³ JEŠUTOVÁ, E., kol. *Od mikrofonu k posluchačům: Z osmi desetiletí českého rozhlasu*. 1. vyd. Praha: Český rozhlas, 2003. s. 610. ISBN 80-86762-00-9.

²⁴ BĚDNAŘÍK, P., JIRÁK, J., KÖPPLOVÁ, B. *Dějiny Českých médií: od počátku do současnosti*. 1.vyd. Praha: Grada, 2011, s. 359. ISBN 978-80-247-3028-8.

²⁵ Tamtéž, s. 360

²⁶ VERNER, P. *Historie mediální komunikace*. 1.vyd. Praha: UJAK, 2013, s. 135. ISBN 978-80-7452-027-3.

vyvážené, avšak pravdou zůstává, že s internetem pracují ve většině případů lidé s vyšším vzděláním. V dnešní době stále častěji toto médium využívají lidé důchodového věku.²⁷

V roce 2005 byla většina českých obyvatel uživatelem internetu, tzn., že měla zaveden internet do svých domácností. Českou republiku je proto možno zařadit mezi země „pokrokové“, neboť v této oblasti nezaostávala za nejvyspělejšími zeměmi.²⁸

Internet je ve své podstatě nejnovějším médiem vůbec, proto se také v některých funkcích od ostatních médií liší. Nedá se hovořit o tom, že by byl internet stejným masovým médiem jako televize a rozhlas, neboť na rozdíl od těchto dvou elektronických médií si na internetu každý uživatel si dle svých zájmů a priorit vybírá obsahy, které chce sledovat.²⁹ V současné době je internet řazen mezi nejrychleji se rozvíjející média, která dokáží spojovat klasická média s elektronickými a splnit všechny jejich funkce.³⁰

Internet, stejně jako všechna ostatní média, s sebou nese mnoho rizik, jedno z nejvýznamnějších je riziko digitální propasti, jež ohrožuje a znevýhodňuje lidi, kteří k internetu z nejrůznějších důvodů nemají přístup.³¹ Dalším problémem je také chování autorů různých serverů, kteří se svým jednáním často ocitají až na hranici zákona, ba dokonce mnohdy až za touto hranicí (např. pornografie, špionáž, mystifikace či hackerství). V neposlední řadě je velkým problémem také takzvaná *kyberšikana* a *cyberbegging* neboli internetové žebrání.³²

Velký problém také nastává tehdy, kdy se jedinec stane na internetu závislým, neboť tato závislost je stejná jako u lidí, kteří užívají návykové látky. Jedinci, již se s tímto problémem setkají, úplně zapomínají na reálný svět, často přijdou o svou rodinu, práci a trpí depresi.³³

²⁷ MUSIL, J. *Komunikace v informační společnosti*. 1.vyd. Praha: UJAK, 2007, s. 31. ISBN 978-80-86723-39-6.

²⁸ Tamtéž, s. 41

²⁹ Tamtéž, s. 34

³⁰ Tamtéž, s. 41

³¹ BEDNAŘÍK, P., JIRÁK, J., KÖPPLOVÁ, B. *Dějiny Českých médií: od počátku do současnosti*. 1.vyd. Praha: Grada, 2011, s. 360. ISBN 978-80-247-3028-8.

³² MUSIL, J. *Komunikace v informační společnosti*. 1.vyd. Praha: UJAK, 2007, s. 39. ISBN 978-80-86723-39-6.

³³ Tamtéž, s. 40

2 VÝVOJOVÁ PSYCHOLOGIE PŘEDŠKOLNÍHO DÍTĚTE

2.1 Pojem předškolní věk

Novorozenec až dítě do jednoho roku se nazývá kojencem. Na kojenecké období bezprostředně navazuje období batolecí, které končí 36. měsícem věku, další období je nazváno obdobím předškolním, které trvá až do zahájení školní docházky.³⁴

Dá se proto říci, že předškolním dítětem je v širším slova smyslu jakékoliv dítě, které doposud nenastoupilo do školy, tedy každé dítě od narození až po nástup do první třídy. V užším slova smyslu, hlavně na základě odborných publikací, je nutno předškolním dítětem rozumět dítě od tří let.

V předškolním období si dítě utváří vlastní pozici ve světě a celkově lze toto období chápat jako velmi důležitou životní fázi, která má velký vliv na budoucí formování osobnosti. Dítě se díky své velmi bohaté představivosti snaží pochopit a poznat celé své okolí. Má potřebu zvládat spoustu věcí a utvrzovat se tak ve svých kvalitách. V předškolním období se učí chápat vztahy, které chová k určitým lidem, spolupráci, ale i své vlastní prosazení. Celé předškolní období provází děti hra, která je velkým pomocníkem při těchto vývojových změnách.³⁵

2.2 Kognitivní vývoj

2.2.1 Vývoj řeči

Pro správný rozvoj řeči u dítěte je důležité, aby rodiče, vychovatelé a další dospělí, kteří se podílejí na výchově nebo s dítětem přicházejí do pravidelného kontaktu, na dítě hodně mluvili, a to bezprostředně po jeho narození. Děti v předškolním období často trpí vadami řeči. Pokud by však vada přetrvávala i v posledním roce tohoto období, je nutné navštívit odborníka, aby dítě do školy nastoupilo s bezproblémovou výslovností. Řeč bez

³⁴ ALLEN, K. E., MAROTZ, L. R. *Přehled vývoje dítěte: od prenatálního období do 8 let*. 1.vyd. Praha: Portál, 2002, s. 5. ISBN 80-7178-614-4.

³⁵ VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie I. Dětství a dospívání*. 1. vyd. Praha: Univerzita Karlova v Praze, 2005, s. 174. ISBN 80-246-0956-8.

vady je při uplatnění jedince v životě nenahraditelná.³⁶ Nejtypičtější vadou bývá porucha výslovnosti, která se od sebe liší stupněm závažnosti. Za nejméně závažné je považováno ráčkování a naopak jako největší problém je označována patlavost, která je spojována s poruchou centrální nervové soustavy.³⁷ Do třetího roku života nelze hovořit o řeči jako takové, nýbrž pouze o žvatlání, a to i přesto, že používá některé pojmy a dokáže tvořit jednoduché věty. Na začátku předškolního období, tedy ve třetím roce života, dítě dokáže pojmenovat většinu jemu známých předmětů, popisuje, co vidí, rozumí tomu, oč je žádáno a dokáže se naučit lehčí říkanku. Výslovnost však není většinou bezchybná, stejně tak jako gramatika. Dítě se snaží být kreativní, tudíž neopakuje jen to, co slyší u dospělých. Nutností je, aby rodič či vychovatel uměl zasáhnout a napravit nesprávně formulované výroky. Velmi důležité však je, aby tento výchovný prvek byl proveden nenásilnou formou, v opačném případě se totiž může stát, že dítě v dalších vývojových fázích ztratí důvěru v sebe sama a naopak získá strach z řeči. V průběhu dospívání za pomoci zkušeností, které jsou dítěti předávány, se jeho řečové schopnosti vyvíjejí a gramatika dostává správný tvar.³⁸

Předškolák dokáže vyjadřovat své požadavky, pocity i názory. Okolo pátého roku začíná spojovat řeč a myšlení, neboť se před dospělým často vyjadřuje jinak, než před svými vrstevníky.³⁹ Dalším typickým znakem je, že dítě při vyprávění vynechá detaily, které jsou pro něj tak samozřejmé, že nepovažuje za důležité o nich mluvit.⁴⁰

³⁶ Mertin, V. *Na co se často ptáte: Ze zkušeností dětského psychologa*. 1.vyd. Praha: Scientia, 2004, s. 112. ISBN 80-7183-316-9.

³⁷ ŠIŠÁK, P. *Psychologie pro předškolní pedagogiku I*. 1. vyd. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, 2013, s. 22. ISBN 978-80-7464-448-1.

³⁸ VANČUROVÁ/FRAGNEROVÁ, E. *Psychologie předškolního dítěte a jeho výchova v rodině*. 1.vyd. Praha: Státní zdravotnické nakladatelství, 1969, s. 155-157. ISBN 08-083-69.

³⁹ VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie I. Dětství a dospívání*. 1. vyd. Praha: Univerzita Karlova v Praze, 2005, s. 224. ISBN 80-246-0956-8.

⁴⁰ Tamtéž, s. 225

2.2.2 Rozumové schopnosti

Předpokladem pro rozvinutí rozumových schopností je vnímání. Dítě vnímá předměty, situace a vztahy a výsledky tohoto vnímání používá následně při dalších procesech, kterými jsou představy, citění či myšlení.⁴¹ Je tedy nutné, aby dítě tohoto věku mělo co nejvíce možností vnímat a pozorovat situace či předměty. Poté, co se naučí znát různé předměty a jejich vlastnosti, začíná je samostatně rozlišovat.⁴² Dítě nemá jasnou představu o skutečnosti, a proto se často nechává unášet do jiných světů a nehledá v tom žádná logická vysvětlení. Právě díky představivosti a fantazii se často ocitá na místech, na kterých by chtělo být či si hraje na osoby, zvířata a někdy i předměty, kterými se chce stát.⁴³ K rozumovým schopnostem patří i paměť. V počátku předškolního období funguje na principu bezděčného zapamatování a stejně tak uchování. Tato forma paměti je spíše krátkodobého charakteru. Kolem pátého roku se však bezděčná forma paměti začíná měnit na záměrnou, stejně tak jako krátkodobé zapamatování na dlouhodobé.⁴⁴

2.3 Motorický vývoj

Počínaje třetím rokem kvalita hrubé motoriky jednoznačně roste. Dítě již není batoletem a jeho pohyby se stávají hbitými, přesnými a plynulými. Za pomoci dospělého začíná napodobovat aktivity sportovního charakteru. Nejideálnější čas na to, aby dítě začalo se sportovními aktivitami, například plaváním, jízdou na kole nebo lyžováním, počíná právě začátkem třetího roku jeho života.⁴⁵ Téměř veškeré hry v tomto období jsou spojovány s pohybem a zároveň se úroveň hrubé motoriky projevuje v samoobslužných činnostech jako je oblékání a osobní hygiena.⁴⁶ Konkrétně u těchto činností je nutné dítě povzbuzovat, neboť ač se mohou zdát jednoduchými, pro dítě jsou velmi složité. Děti se

⁴¹ VANČUROVÁ/FRAGNEROVÁ, E. *Psychologie předškolního dítěte a jeho výchova v rodině*. 1. vyd. Praha: Státní zdravotnické nakladatelství, 1969, s. 149. ISBN 08-083-69.

⁴² Tamtéž, s. 150.

⁴³ Tamtéž, s. 152.

⁴⁴ MERTIN, V., GILLNEROVÁ, I. *Psychologie pro učitelky mateřské školy*. 1. vyd. Praha: Portál, 2003, s. 14. ISBN 80-7178-799-X.

⁴⁵ Tamtéž, s. 11.

⁴⁶ Tamtéž, s. 12.

rády zapojují do světa dospělých, proto se v hrubé motorice mohou nenásilně zdokonalovat při plnění domácích prací spolu s rodičem.⁴⁷

Jemná motorika se rozvíjí díky přeměně chrupavky v ruce na kost. Dítě ji rozvíjí uchopováním velmi drobných předmětů, se kterými si následně hraje. Další nápomocnou složkou při jejím utváření je kresba. Přibližně v polovině tohoto období se upřesní, zda dítě bude pravákem nebo levákem.⁴⁸

2.4 Emoční a sociální vývoj

Dítě předškolního věku potřebuje ke zdravému růstu dostatek lásky, bezpečí, jistoty a zázemí. Ve všech činnostech, které dělá, potřebuje podporu a motivaci ze strany dospělého.⁴⁹ Pokud u dítěte nejsou uspokojovány základní emoční potřeby, začínají se objevovat *obranné mechanismy*, a to v různých formách, například agrese, útěk do fiktivního světa či v krajních případech pomočování.⁵⁰ Dospělý je dítětem chápán jako autorita, proto všechno co provádí, dětem přijde správné. V tomto období je utvářen základ eticko-morálního vývoje dítěte, a proto je nutné, aby se rodiče a vychovatelé dětem dostatečně věnovali, aby nenarušili jejich emoční a sociální vývoj a byli pro ně dobrým vzorem.⁵¹ Při emoční výchově jsou k motivaci nejčastěji používanou metodou odměny a tresty. Díky odměnám je upevňováno chování, které je žádoucí a naopak nežádoucí chování oslabováno. Děti vyhledávají situace, za které by byly odměňované. Pokud jsou v situaci, kdy se jim dostane trestu, pochopí, že jednaly špatně, avšak musí jim být následně vysvětlen správný postup, kterým se mají v budoucnu řídit.⁵²

⁴⁷ VANČUROVÁ/FRAGNEROVÁ, E. *Psychologie předškolního dítěte a jeho výchova v rodině*. 1. vyd. Praha: Státní zdravotnické nakladatelství, 1969, s. 146. ISBN 08-083-69.

⁴⁸ MERTIN, V., GILLNEROVÁ, I. *Psychologie pro učitelky mateřské školy*. 1. vyd. Praha: Portál, 2003, s. 12. ISBN 80-7178-799-X.

⁴⁹ Tamtéž, s. 15.

⁵⁰ Tamtéž, s. 16.

⁵¹ Tamtéž, s. 17.

⁵² ŠIŠÁK, P. *Psychologie pro předškolní pedagogiku I*. 1. vyd. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, 2013, s. 13. ISBN 978-80-7464-448-1.

2.5 Volný čas a hra dítěte v předškolním věku

Děti v předškolním věku mohou, ale nemusí navštěvovat mateřskou školu, stejně tak jako mohou chodit na nějaký zájmový kroužek. Stále ale zbývá spousta času, který je takzvaně volný a je jen na rodičích, zda ho pomohou dítěti nějakým užitečným způsobem vyplnit.

Volný čas v předškolním věku dítě nejčastěji vyplňuje hrou. Hra je neverbální symbolická funkce, jejímž prostřednictvím dítě vyjadřuje život a realitu tak, jak ji ono samo chápe. Pomáhá mu chápat svět, neboť díky hře se může vracet do situací, které zažilo v běžném životě, ale nepochopilo je. Tento typ her, díky kterým se s něčím vyrovnává nebo zpracovává, se nazývají *symbolické*. Dalším typem jsou hry na něco, z nichž se v lehké míře dají odporovat budoucí role dítěte.⁵³ Ve hrách tohoto charakteru dítě jedná bezprostředně a svobodně. Často lze spatřit ožívování předmětů či hraček, se kterými dětská tvůrčí jedná jako se sobě rovnými. Dítě využívá svou fantazii a různorodé předměty při hře jako věci, které pro něj mají úplně jiný význam.⁵⁴ Autorka Eva Vančurová ve své publikaci vysvětluje, že hrou dítě stráví značnou část dětství, vkládá do ní své schopnosti, dovednosti, rozum a city. Dítěti pomáhá hra utvářet jeho osobnost a její obsah je rozmanitý a pestrý.⁵⁵

Dalšími způsoby, kterými dítě tráví volný čas, může být kreslení či tvoření, přičemž dítě touto formou zobrazuje realitu tak, jak ji samo chápe. Jedná se o neverbální formu vyjadřování.⁵⁶

Pohádky jsou další podstatnou částí dětského života. Zájem o pohádkové knížky lze vypočítat již v nejužším věku, tedy v situaci, kdy dítě knihu pouze uchopí do rukou. Při seznamování s knihou si dítě prohlíží a pojmenovává obrázky, které vidí. Později však má zájem o děj a žádá o jeho vyprávění.⁵⁷ Odjakživa má pohádka jasnou strukturu, kterou je dobro vítězí nad zlem. Pohádkový svět s pevnou strukturou a jasně

⁵³ VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie I. Dětství a dospívání*. 1. vyd. Praha: Univerzita Karlova v Praze, 2005, s. 186. ISBN 80-246-0956-8.

⁵⁴ VANČUROVÁ/FRAGNEROVÁ, E. *Psychologie předškolního dítěte a jeho výchova v rodině*. 1. vyd. Praha: Státní zdravotnické nakladatelství, 1969, s. 165. ISBN 08-083-69.

⁵⁵ Tamtéž, s. 163.

⁵⁶ VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie I. Dětství a dospívání*. 1. vyd. Praha: Univerzita Karlova v Praze, 2005, 183. ISBN 80-246-0956-8.

⁵⁷ VANČUROVÁ/FRAGNEROVÁ, E. *Psychologie předškolního dítěte a jeho výchova v rodině*. 1. vyd. Praha: Státní zdravotnické nakladatelství, 1969, s. 169. ISBN 08-083-69.

vymezenými postavami, je pro dítě útekem do bezpečí, neboť je více než jasné, že vše dopadne dobře. Dítě může mít tendence ke ztotožnění se s hlavním hrdinou, neboť může mít podobná trápení či problémy. K uspokojení potřeby naděje jsou pohádky nejlepším řešením.⁵⁸ Rodič však musí skutečně používat pohádkové knihy a nespoléhat na pohádky, které vysílají v televizi, neboť se často nejedná o takové, které by uspokojovaly dětskou duši.

Rodič musí regulovat volný čas svého dítěte, neboť v důsledku dostupnosti médií vzniká nebezpečí, že například u televizní obrazovky dítě stráví nepřiměřené množství času. V dnešní době počet takových dětí roste. Lze zde hovořit o takzvaném *náhradním životě* a útěku od reality. Jedná se především o méně aktivní rodiny, které místo turistiky, sportování nebo jiných aktivit tráví volný čas spolu s elektronickými médii.⁵⁹ Vůbec nejhorší je situace, kdy zaneprázdněný rodič usadí své dítě před televizor, neboť opustit dítě před televizorem může být leckdy horší, než kdyby zůstalo samotné na rušené ulici.⁶⁰

2.6 Vnímání televizního vysílání z hlediska vývojové psychologie

Z hlediska vývojové psychologie je schopností dítěte vnímat své okolí velmi významná ve vztahu ke sledování televize. Nejdůležitějším aspektem úrovně vnímání televizních pořadů je věk dítěte. V publikaci *Děti a média: složitý vztah* autoři uvádějí, že je možné uvažovat o samostatném používání médií od tří let věku dítěte.⁶¹ Bohuslav Blažek tuto informaci potvrzuje a říká, že předškolní dítě nevnímá film jako celek, ale zaměřuje se na jednotlivosti, přičemž právě při vyprávění toho, co vidělo, se zaměřuje na detaily a často do děje přidává vlastní zkušenost. Dítě nezajímá děj jako celek, ale jeho zájem se odráží na jednotlivých scénách, které však neumí propojit do souvislého celku.⁶² Dítě formuje hra, která je založená na tom, co vidělo. Pokud sledování televize není

⁵⁸ VANČUROVÁ/FRAGNEROVÁ, E. *Psychologie předškolního dítěte a jeho výchova v rodině*. 1.vyd. Praha: Státní zdravotnické nakladatelství, 1969, s. 187. ISBN 08-083-69.

⁵⁹ ŘÍČAN, P., PITHAROVÁ, D. *Krotíme obrazovku: Jak vést děti k rozumnému užívání médií*. 1.vyd. Praha: Portál, 1995, s. 26. ISBN 80-7178-084-7.

⁶⁰ MICHALEC, Z. *Dítě a televize*. 1.vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1965, s. 11. ISBN 14-015-65.

⁶¹ JIRÁK, KÖPPLOVÁ, In: SUCHÝ, A. *Mediální zlo: Mýty a realita*. 1.vyd. Praha: Triton, 2007, s. 35. ISBN 978-80-7254-926-9.

⁶² BLAŽEK, B. *Tváří v tvář obrazovce*. 1.vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 1995, s. 171. ISBN 80-85850-11-7.

umírněno rodičem nebo jiným vychovatelem, vyvstává zde riziko, že děti budou do hry zapojovat i agresivní scény, které zhlédly v televizi.

3 DÍTĚ A TELEVIZE

3.1 Televize jako prostředek socializace

Pojem socializace lze chápat jako proces, ve kterém se jedinec začleňuje do společnosti a stává se tak společenskou a kulturní bytostí. Tento proces trvá celý život, neboť jedinec stále získává a následně si osvojuje nové společenské role. Pro dítě je jednoznačně nejdůležitějším socializačním činitelem jeho rodina. Tato malá sociální skupina má za úkol plnit takové funkce, které očekávají nejen její členové, ale i jejich blízké okolí. Mezi ně patří reprodukční funkce, ekonomická funkce, socializační a emoční funkce.⁶³

Dítě předškolního věku se dostává do několika sociálních skupin. Jak již bylo zmíněno výše, rodina je skupinou primární, neboť právě rodina má být pro dítě základní oporou a zdrojem bezpečí. Mezi sekundární lze zařadit skupinu vrstevníků či spolužáky z mateřské školy. V těchto skupinách si dítě buduje své společenské postavení, učí se novým vztahům a spolupráci.⁶⁴

V dnešní době, ve které je televize ve své podstatě nezbytnou součástí téměř každé rodiny, panuje myšlenka, že televize patří mezi socializační činitele.⁶⁵ To že televize má negativní, ale i pozitivní vliv na dětské chování, je prokázáno řadou nejrůznějších studií. Nejde však pouze o ovlivnění chování dítěte, neboť televizní vysílání může mít vliv i na začlenění dítěte do dětské společnosti. V situaci, kdy dítě neví, o čem je pořad, o kterém se jeho vrstevníci baví, je ohroženo jeho zdravé sebevědomí. Neznamena to, že by mělo vždy vidět vše, o čem slyšelo, avšak pořady určené dětem by mu měly být alespoň z části povoleny, aby se ve své společnosti necítilo méněcenné.⁶⁶

⁶³ ŠEĎOVÁ, K. *Děti a rodiče před televizí: Rodinná socializace dětského televizního diváctví*. 1.vyd. Brno: Paido, 2007, s. 20. ISBN 978-80-7315-149-2.

⁶⁴ VANČUROVÁ/FRAGNEROVÁ, E. *Psychologie předškolního dítěte a jeho výchova v rodině*. 1.vyd. Praha: Státní zdravotnické nakladatelství, 1969, s. 205. ISBN 08-083-69.

⁶⁵ ŠEĎOVÁ, K. *Děti a rodiče před televizí: Rodinná socializace dětského televizního diváctví*. 1.vyd. Brno: Paido, 2007, s. 25. ISBN 978-80-7315-149-2.

⁶⁶ MUSIL, J. *Komunikace v informační společnosti*. 1.vyd. Praha: UJAK, 2007, s. 77. ISBN 978-80-86723-39-6.

3.2 Postavení televize v rodině

Není na škodu, když dítě televizi sleduje, naopak sledování „nevhodným způsobem“ může mít následky fatální. Důležitou roli zde hraje rodinná mediální výchova.

Při počátcích vzniku televizního vysílání to byli dospělí, kteří byli považováni za cílovou skupinu. Dospělí museli být přesvědčeni k tomu, aby vůbec zvážili koupi televizoru. S příchodem hospodářského zázraku přišel i nový cíl, a to zaměřit se na děti⁶⁷, neboť rodiče chtějí pro své děti to nejlepší.

V současné době patří všechna elektronická média do běžného rodinného života. Televize je však na prvním místě, proto je nezbytné dítě s televizí seznamovat jako se součástí našeho světa.⁶⁸

„Děti přicházejí ve svých rodinách do kontaktů s televizí velmi záhy, v podstatě bezprostředně po svém narození.“⁶⁹ Téměř v každé rodině při vstupu do obývacího pokoje je televizor viditelný na první pohled, a to i díky své velikosti. V každém případě tento přístroj stojí v centru pozornosti, a proto i veškerý nábytek v místnosti je uzpůsoben tak, aby televizi bylo možno sledovat ze všech koutů. To znamená, že televize na sebe poutá pozornost i v době, kdy je vypnutá.⁷⁰

Rodinu tvoří v ideálním případě matka, otec a jedno či více dětí. Díky technicky pokrokové době je však možno za člena rodiny považovat i další objekt, a to právě televizor. Pokud je v domácnosti dostatečné množství televizních přijímačů, nemusí se zde dělat kompromisy, který vysílací program v dané chvíli budou všichni sledovat, ale každý z členů rodiny si díky velkému množství vysílacích stanic vybere svůj oblíbený a pustí si ho na dalším zařízení.⁷¹ V této situaci je dítě ohroženo, protože na pohádku se bude dívat samo a dojde k narušení vztahu dítě – rodiče – televize, ze kterého se stane pouze vztah dítě – televize. Zároveň dochází k narušení vztahu dítěte s rodičem, neboť v situaci, kdy dá rodič přednost sledování vlastního pořadu a dítě nechá na jiném přijímači

⁶⁷BUERMANN, U. *Jak (pře)žít s médii: Příležitosti a hrozby informačního věku a nové úkoly pedagogiky*. 1. vyd. Hranice: FABULA, 2009, s. 37. ISBN 978-80-86600-58-1.

⁶⁸MUSIL, J. *Komunikace v informační společnosti*. 1.vyd. Praha: UJAK, 2007, s. 77. ISBN 978-80-86723-39-6.

⁶⁹ŠEĐOVÁ, K. *Děti a rodiče před televizí: Rodinná socializace dětského televizního diváctví*. 1.vyd. Brno: Paido, 2007, s. 32. ISBN 978-80-7315-149-2.

⁷⁰BUERMANN, U. *Jak (pře)žít s médii: Příležitosti a hrozby informačního věku a nové úkoly pedagogiky*. 1. vyd. Hranice: FABULA, 2009, s. 44. ISBN 978-80-86600-58-1.

⁷¹Tamtéž, s. 43.

samotné sledovat jiný pořad, se televizor stává tím nejbližším mluvícím „člověkem,“ kterého dítě v místnosti má. Ovšem televizor nikdy nedokáže nahradit roli dospělého, který kontroluje obsah vysílaného pořadu a pomáhá dítěti pochopit děj.

4 VLIV TELEVIZNÍHO VYSÍLÁNÍ

4.1 Rozdíl mezi skutečným a smyšleným světem

„*Kupte nebo si alespoň občas vypůjčte videokameru a naučte s ní dítě zacházet!*“ zní jedna z psychologických rad. Díky tomu, že dítě bude natáčeno nebo ono samo bude natáčet okolní svět a následně mu budou natočené snímky puštěny v televizi, pochopí, že to co se odehrává na televizních obrazovkách, není nějaký vyšší svět.⁷²

Je logické, že dítě musí rozdíly mezi reálným a televizním světem nejprve pochopit. U dětí, které jsou ve fázi, kdy se učí tuto skutečnost chápat, hrozí falešné pochopení světa. Uvěří fikci, která je promítána na obrazovkách a té se budou později špatně zbavovat.⁷³

Fikce je pro psychický rozvoj důležitá a dítě ji potřebuje, neboť mu umožňuje rozvíjet představivost. Ta ale ovšem může přerůst do takové míry, že nelze hovořit o zdravé představivosti. Fikce dítěti umožňuje vžít se do spousty alternativních životů, pomáhá mu utvářet sám sebe a hledat, jaké role jsou pro něj nejvhodnější. Oproti tomu by fikce neměla být dítětem zapojována do jeho každodenního života a v situacích, kdy ji zapojí, by mělo umět v daných chvílích fikci opustit a vrátit se do reality.⁷⁴

Dítě často obsah, který na obrazovce vidí, přenáší do svého života. I přesto, že již třeba obsah chápe, nějakým způsobem se ho dotkne. Většinou se jedná o katastrofy, které promítá a zasazuje do svého života a představuje si, že se tato katastrofa stala jemu. Ze strachu, aby rodič nepoznal, že ho tento obsah ovlivnil, snaží se dělat si legraci.⁷⁵ Na druhou stranu děti, které nemají dobré rodinné zázemí, mohou mít svůj vytvořený fikční svět, do kterého utíkají v tíživých situacích. Pokud se u nich začne tato skutečnost projevovat, je možné, že postupem času bude jejich fiktivní svět jakousi drogou, kterou nebudou chtít opustit, a vyrovnání s reálným světem se pro ně stane nemožné. Zde už nelze hovořit o útěku od reality, nýbrž o náhražce skutečného života.⁷⁶

Dítě, které se ocitá v počáteční fázi předškolního období, se domnívá, že všichni, kdo vystupují v televizních pořadech, jsou umístěni v televizoru jako takovém. Ve třetím

⁷² ŘÍČAN, P., PITHAROVÁ, D. *Krotíme obrazovku: Jak vést děti k rozumnému užívání médií*. 1.vyd. Praha: Portál, 1995, s. 38. ISBN 80-7178-084-7.

⁷³ Tamtéž, s. 29.

⁷⁴ BLAŽEK, B. *Tváří v tvář obrazovce*. 1.vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 1995, s. 179. ISBN 80-85850-11-7.

⁷⁵ Tamtéž, s. 170.

⁷⁶ Tamtéž, s. 180.

roce dítě začíná vnímat postavy v ději, nicméně ještě nedokáže rozeznat nadpřirozené schopnosti, kterými jejich hrdina oplývá, tudíž opět nastává problém v rozlišování fikce a reality. Oblíbeným hrdinou se tedy může stát skutečný či nadpřirozený člověk nebo zvíře. I v druhé fázi předškolního období, mezi pěti a sedmi lety věku dítěte tento problém přetrvává, i když ne v takové míře. Dítě věří především tomu, co vypadá jako reálné, například že rodiny z televizních seriálů jsou skutečnými rodinami.⁷⁷

4.2 Negativní vliv při sledování televizních pořadů

V různých publikacích lze najít pozitivní i negativní dopady, které může televize na děti mít. Oproti minulosti jsou to v dnešní době právě děti, jež představují cílovou skupinu pro televizní reklamu, nejen jako spotřebitelé, kteří touží po koupi sympatické hračky, ale i jako „hmota“, do které může být vtištěn jistý vzor chování. Především předškolní děti, které nápodobu využívají v procesu učení, mohou být v určitých situacích ohroženi.

Negativní dopad mohou mít rizikové televizní obsahy na ohrožené skupiny. Jsou to především skupiny dětí, které nemají dobré rodinné zázemí a nejsou vychovávány v uspořádaném rodinném prostředí, děti mladší dvanácti let nebo děti, které mají dispozici k agresivnímu chování.⁷⁸ K ohroženým skupinám patří i některé další. Ohroženo může být podstatně více každé dítě, pokud sleduje televizi více než tři hodiny denně. Dále do ohrožené skupiny řadíme dítě, které preferuje pořady s akční, násilnou či hororovou tematikou.⁷⁹ Děti, které nesplňují tato kritéria, by pak měla být ohrožena méně.⁸⁰ Dr. Musil udává, že dětská psychika je velice specifická a sledování násilných či erotických scén je riskantním faktorem, stejně tak je rizikové, když děti hrají nevhodné počítačové hry, neboť to následně ovlivňuje násilné chování u dětí a v dospělém věku podporuje kriminalitu.⁸¹

⁷⁷ BLAŽEK, B. *Tváří v tvář obrazovce*. 1.vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 1995, s. 180. ISBN 80-85850-11-7.

⁷⁸ SUCHÝ, A. *Mediální zlo: Mýty a realita*. 1.vyd. Praha: Triton, 2007, s. 50. ISBN 978-80-7254-926-9.

⁷⁹ Tamtéž, s. 66.

⁸⁰ Tamtéž, s. 67.

⁸¹ MUSIL, J. *Komunikace v informační společnosti*. 1.vyd. Praha: UJAK, 2007, s. 87. ISBN 978-80-86723-39-6

Při hodnocení vlivu televize a internetu na psychiku mladistvých je nutno vycházet z faktu, že mladiství nemají dostatek znalostí a zkušeností a zároveň ustálené hodnotové a morální postoje, které by jim byly k dispozici pro kritické zhodnocení. Z tohoto důvodu jsou náchylnější k přijímání a vyhodnocování nových informací. S tím souvisí snížená schopnost dítěte odlišit zobrazení od reality či zobrazované násilí, za což může nepřipravenost dětské psychiky a celková dětská vnímavost a zvědavost.⁸² „*Dodnes zdaleka nepanuje jednota v tom, čím vlastně média mohou ovlivňovat jednotlivce i společnost a jaké povahy toto jejich působení je.*“⁸³ Lze se však obecně shodnout na tom, že mezi nejvíce rizikové faktory televizního vysílání patří násilí, pornografie, vulgarita a v neposlední řadě televizní reklama.⁸⁴

V neposlední řadě je nutno zmínit, že nadměrné sledování televizního vysílání ohrožuje zdravotní stav nejen dětí, ale i dospělých. Sledování televize kazí oči a nedopřává jedinci zdravý pohyb na čerstvém vzduchu. Jsou tu ale i jiné aspekty, například vysedáváním u obrazovky se křiví páteř, dochází k negativnímu ovlivňování nervového systému. Při sledování hororových pořadů se v těle zvedá adrenalin, což může způsobit narušení jinak klidného spánku. Dětem se často po zhlédnutí nevhodného pořadu před usnutím vybavují strašidelné příběhy, přičemž ve chvíli, kdy je divák těmito pořady neustále obkloповán, je jeho duševní stav v permanentním napětí, což může vést k poškození mozkových buněk. Dalším faktem, nikoli však pravidlem je, že televizní diváci často mají potřebu při sledování pořadů jíst, a to především nezdravé pochoutky, které nejen že neprospívají zdravému životnímu stylu, ale můžou vést až k problému s nadváhou či obezitou.⁸⁵

⁸² Tamtéž, s. 78.

⁸³ JIRÁK, J., KÖPPLOVÁ, B. *Média a společnost: Stručný úvod do studia médií a mediální komunikace*. 1.vyd. Praha: Portál, 2003, s. 151. ISBN 80-7178-697-7.

⁸⁴ *Děti a televize*. [online]. © 2012 [cit. 2014-01-02]. Dostupné z: <http://www.detiamedia.cz/col/7/deti-a-televize.htm>

⁸⁵ ŘÍČAN, P., PITHAROVÁ, D. *Krotíme obrazovku: Jak vést děti k rozumnému užívání médií*. 1.vyd. Praha: Portál, 1995, s. 30. ISBN 80-7178-084-7.

4.2.1 Násilí a agrese

„ Agrese je udílení škodlivého podnětu jiné osobě se záměrem ublížit této osobě s očekáváním, že averzivní podnět dosáhne svého cíle “. ⁸⁶ Násilných scén na televizních obrazovkách lze spatřit nespočítatelně. Tyto scény jsou však pro diváky přitažlivé. Stejně tak jako „uměle“ navozené násilné scény ve filmech, patří do kategorie rizikových násilných scén zobrazování reálného násilí při zpravodajských relacích. ⁸⁷ Násilí páchané v televizi nepůsobí stejně na všechny děti, neboť každé dítě je jiné, pochází z jiných sociálních poměrů, je vychováváno odlišným způsobem a v neposlední řadě má vrozené jiné vlohy. ⁸⁸ Ovšem proti tomuto názoru Macobyho, stojí názor Pavla Říčana, který říká že: „Děti obojího pohlaví, každého věku, každé rasy, z každé společenské vrstvy, na každém stupni inteligence mohou být nepříznivě ovlivněny sledováním násilných pořadů na obrazovce “. ⁸⁹

Někteří odborníci, kteří zavrhuje přímé spojení mezi sledováním násilí a brutálním chování připouštějí, že u dětí dochází ke změnám psychiky a chápání reality. Navíc některé z těchto dětí trpí pocitem nebezpečí a ohrožení, bojí se důvěřovat lidem a i přes to, že si to neuvědomují, je v jejich podvědomí neustálý strach a neklid. ⁹⁰

Ovšem nelze jednoznačně hovořit o tom, že pokud rodič dítěti nedovolí sledovat pořady, které pro něj nejsou určené, dítě se nesetká s násilím v pořadech určených dětem. Pohádky a příběhy pro nejmenší bývají bez vražd a krve. To ale neznamená, že nejsou násilné. Násilí se zde objevuje, jeho forma je však trochu „lehčí“. Když ale vezmeme v potaz věk dětského diváka, je negativní dopad úplně stejný, jako když mladiství sledují pořady, ve kterých se krev objevuje často. ⁹¹

Roku 1994 sepsali přední čeští spisovatelé petici, kterou předložili Parlamentu ČR. V petici byly zastávány názory, že dítě prostřednictvím televizního vysílání vidělo

⁸⁶ ČERMÁK, In: SUCHÝ, A. *Mediální zlo: Mýty a realita*. 1.vyd. Praha: Triton, 2007, s. 25. ISBN 978-80-7254-926-9.

⁸⁷ MUSIL, J. *Komunikace v informační společnosti*. 1.vyd. Praha: UJAK, 2007, s. 79. ISBN 978-80-86723-39-6.

⁸⁸ MACOBY. In: Blažek. In: SUCHÝ, A. *Mediální zlo: Mýty a realita*. 1.vyd. Praha: Triton, 2007, s. 22. ISBN 978-80-7254-926-9.

⁸⁹ ŘÍČAN, P., PITHAROVÁ, D. *Krotíme obrazovku: Jak vést děti k rozumnému užívání médií*. 1.vyd. Praha: Portál, 1995, s. 19. ISBN 80-7178-084-7.

⁹⁰ MUSIL, J. *Komunikace v informační společnosti*. 1.vyd. Praha: UJAK, 2007, s. 81. ISBN 978-80-86723-39-6.

⁹¹ ŘÍČAN, P., PITHAROVÁ, D. *Krotíme obrazovku: Jak vést děti k rozumnému užívání médií*. 1.vyd. Praha: Portál, 1995, s. 18. ISBN 80-7178-084-7.

více krve, než vojáci, bojující za svou vlast nebo že zná spoustu způsobů, jak ubližovat druhým lidem. Dítě vidělo zemřít stovky lidí, které byly zavražděny nemilosrdně, bez soucitu a lítosti a nespočetné množství dalších podobných scén.⁹² Petice byla podepsána sto tisíci občany, dostalo se jí velké podpory prezidenta Havla. Přesto, že ji nevyslyšeli poslanci, jimž byla určena, měla pozitivní výsledek, neboť ji vyslyšela Česká televize, která v návaznosti na ni zregulovala obsah svého vysílání.⁹³

4.2.2 Pornografie

Výzkumy týkající se problematiky pornografie při televizním vysílání byly zahájeny podstatně dříve, než výzkumy týkající se násilí. Americké výzkumy prokazují, že existuje souvislost mezi sledováním pornografických obsahů a předčasným zahájením sexuálního života. V tomto případě se děti, které sexuálně dospějí, připravují o své dětství a především si utvářejí špatné názory o vztazích mezi mužem a ženou. Pornografické snímky rovněž nedokáží informovat děti o bezpečném sexu.⁹⁴ Často se stává, že je zde poníženo ženství, neboť v těchto snímcích je žena představována jako zboží.⁹⁵

Problém při vysílání tohoto mediálního obsahu nastává při odlišování pornografie od erotiky. Některé země se shodují a dokáží tyto rozdílné sexuální obsahy rozlišovat, napříč kulturami existuje mnoho rozličných názorů na tuto problematiku.⁹⁶

Není žádný předpis, který by určoval vhodnost nahoty na obrazovkách, neboť nahota je přirozená. Musí ovšem existovat jisté meze, které určují, co dětem škodí a naopak. Erotika a zobrazení sexuality má svá místa ve všech médiích a bylo by chybou, kdyby rodiče v dětech vzbuzovali pocity, že nahota a sexualita je něco zlého a špatného.⁹⁷

⁹² ŘÍČAN, P., PITHAROVÁ, D. *Krotíme obrazovku: Jak vést děti k rozumnému užívání médií*. 1.vyd. Praha: Portál, 1995, s. 23. ISBN 80-7178-084-7.

⁹³ Tamtéž, s. 24.

⁹⁴ *Děti a sex na obrazovce*. [online]. © 2012 [cit. 2014-01-02]. Dostupné z: <http://www.detiamedia.cz/art/1448/deti-a-sex-na-obrazovce.htm>

⁹⁵ ŘÍČAN, P., PITHAROVÁ, D. *Krotíme obrazovku: Jak vést děti k rozumnému užívání médií*. 1.vyd. Praha: Portál, 1995, s. 24. ISBN 80-7178-084-7.

⁹⁶ MUSIL, J. *Komunikace v informační společnosti*. 1.vyd. Praha: UJAK, 2007, s. 85. ISBN 978-80-86723-39-6.

⁹⁷ ŘÍČAN, P., PITHAROVÁ, D. *Krotíme obrazovku: Jak vést děti k rozumnému užívání médií*. 1.vyd. Praha: Portál, 1995, s. 24. ISBN 80-7178-084-7.

Dítě předškolního věku je přirozeně zvědavé, neboť se snaží porozumět našemu světu. I díky televiznímu vysílání, které obsahuje prvky erotiky, si děti kladou různé otázky, týkající se sexuální výchovy. Rodiče by na tuto situaci měli být připraveni a měli by se snažit dítěti vysvětlit otázky, které jim jsou kladeny, dopomoci jim k tomu mohou příručky, jak zacházet s dítětem v období jeho zvědavosti, kterých je trhu mnoho.⁹⁸

4.2.3 Vulgarita

Jsou známy dva rozdílné názory na to, jaký jazyk je v televizním vysílání používán. Prvním je obhajoba toho, že by se v médiích mělo mluvit výhradně spisovně a používání vulgarismů by mělo být naprostým tabu. Druhý se snaží tuto problematiku chápat tak, že televizní vysílání je odrazem skutečnosti, proto by se měl využívat jazyk, který je používán při běžné konverzaci. V dnešní době se v pořadech určených dětem využívá takový jazyk, aby děti od raného věku rozpoznaly kladné a záporné postavy, tudíž ty záporné využívají hrubý jazyk, stejně tak jako se hrubě chovají ke svému okolí, kladné postavy přesně naopak. Z důvodu prevence je v § 32 odst. 1 písm. g) zákona č. 231/2001 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání, zakázáno mezi 6. a 22. hodinou vysílat pořady a reklamy, které by obsahovaly vulgarismy či nadávky.⁹⁹

4.2.4 Televizní reklama

Do čtvrtého roku dítě není schopno rozpoznat reklamu od jiných vysílaných programů. Přesto, že ji v dalším roce svého života pomalu rozeznávat začne, stále platí pravidlo, že děti chtějí to, co vidí.¹⁰⁰ Reklamní průmysl se pomocí reklamy snaží vytvořit jistou spojitost mezi dětmi a značkami pro dospělé, přičemž cílem zde je, aby si děti v útlém věku vytvořily vazby na tyto konkrétní předměty, firmy či potraviny. Ještě horší

⁹⁸ ŠIŠÁK, P. *Psychologie pro předškolní pedagogiku I*. 1. vyd. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, 2013, s. 27. ISBN 978-80-7464-448-1.

⁹⁹ *Děti a sex na obrazovce*. [online]. © 2012 [cit. 2014-01-02]. Dostupné z: <http://www.detiamedia.cz/art/1449/deti-a-vulgarita.htm>

¹⁰⁰ MUSIL, J. *Komunikace v informační společnosti*. 1. vyd. Praha: UJAK, 2007, s. 87. ISBN 978-80-86723-39-6.

varianta reklamy je ta, která je přímo cílená na děti. Dalo by se to považovat za neetické zneužívání, při kterém jsou vydírány nejen děti, ale i rodiče.¹⁰¹ Přesto, že děti nedisponují financemi, zadavatelé reklam jsou si vědomi, že v nátlaku reklamy na dítě ve spojení s nátlakem dítěte na rodiče vítězí reklama, neboť rodiče se často nechají zmanipulovat svými dětmi a pořídí jim věci, které si přejí. Dokonce je veřejnosti známo, že reklamní agentury vytvářejí své reklamy ve spolupráci s dětskými psychology, a to právě z toho důvodu, aby měly co největší šanci ovlivnit dětské recipienty. V některých zemích se objevuje trend, který se snaží minimalizovat vliv reklamy na děti tím způsobem, že zakazuje přerušovat dětské televizní pořady reklamou nebo je vysílat v bezprostřední návaznosti na tento pořad. I přesto že v naší republice zatím takovéto zákony nejsou, Česká televize Děčko určená výhradně dětem reklamy nevysílá. Problémem u dětí je, že ač nerozumí obsahu reklamy, často si ji oblíbí pro chytlavou melodii, jednoduchý slogan nebo atraktivní zpracování.¹⁰² Zajímavostí je, že některé experimenty poukazují na spojitost mezi televizním násilím a reklamou, jelikož si dítě násilnou situaci zapamatuje lépe, když je děj pořadu přerušován reklamou. „*Násilí je totiž vytrženo z kontextu a z dějové linie, a má větší negativní dopad na dětskou psychiku*“.¹⁰³

4.3 Pozitivní vliv při sledování televizních pořadů

Vzdělávání prostřednictvím médií je využíváno již od dob počátku tisku. To se v menší míře rozšířilo i do médií elektronických. Vzdelávání médií je možností, jak masově sdělovat informace a přinášet nové poznatky široké veřejnosti.¹⁰⁴

Televizní vysílání může být dle pedagogů i dětských lékařů při výchově dětí užitečné, avšak to jen tehdy, budou-li rodiče nebo pedagogové při sledování dětem nápomocní.¹⁰⁵

¹⁰¹ SUCHÝ, A. *Mediální zlo: Mýty a realita*. 1.vyd. Praha: Triton, 2007, s. 60. ISBN 978-80-7254-926-9.

¹⁰² *Dítě a reklama*. [online]. © 2012 [cit. 2014-01-04]. Dostupné z:

<http://www.detiamedia.cz/art/1450/deti-a-reklama.htm>

¹⁰³ SUCHÝ, A. *Mediální zlo: Mýty a realita*. 1.vyd. Praha: Triton, 2007, s. 60. ISBN 978-80-7254-926-9.

¹⁰⁴ MUSIL, J. *Komunikace v informační společnosti*. 1.vyd. Praha: UJAK, 2007, s. 56. ISBN 978-80-86723-39-6.

¹⁰⁵ MICHALEC, Z. *Dítě a televize*. 1.vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1965, s. 52. ISBN 14-015-65.

Televize není pouze pasivním zprostředkovatelem nevhodných informací, neboť ve správně postavených pořadech pro děti existuje mnoho výchovných prvků, které často sám dospělý nepozná a neví, že je v dané chvíli vzděláván.¹⁰⁶ V minulosti byly takto využívány knihy, které je možné s dětskými pořady srovnávat a považovat za rovnocenný pramen. Na rozdíl od televizního vysílání, tisk dokáže rozlišovat děti a dospělé. U televizního vysílání naopak může nastat problém v momentě, kdy má dítě možnost sledovat vysílání pro dospělé, které pro něj není vhodné.¹⁰⁷ Televize však nemusí být nutně považována za negativní médium, neboť oproti ostatním sdělovacím prostředkům, může dětem nabízet lepší možnosti v rozšiřování jejich vědomostí.¹⁰⁸

Sledování televize je v dnešní době fenomén, který učitelé často využívají při vzdělávacích procesech. I přesto, že pedagog není tím nejdůležitějším, kdo učí dítě mediální výchově, může se pokusit dítěti s touto problematikou pomáhat a jeho hlavním úkolem je předávat informace o správném užívání médií rodičům.¹⁰⁹

Pokud jsou dodržována pravidla, která jsou popsána výše, může mít sledování dětských pořadů na dítě velmi pozitivní vliv. Jako příklad lze uvést klasickou pohádku, kdy dítě vidí, že dobro vítězí nad zlem a toto zlo je po zásluze potrestáno. Zároveň lze na této skutečnosti dítěti ukázat, že „bez práce nejsou koláče“ a páchat zlo se nevyplácí. Navíc se díky své fantazii může vžít přímo do role osoby, která toto zlo způsobila (např. porušila morální pravidlo nebo neuposlechla příkazu svých rodičů) a následně se dostala do nepříjemné situace či byla potrestána. Nebo do role kladných pohádkových hrdinů, kteří také nedostávají nic zadarmo, musí překonávat překážky, ale jsou vytrvalí a odvážní. Proto nelze jednoduše tvrdit, že televize má na dítě pouze špatný vliv. Je však vždy důležité, aby dítě bylo vedeno dospělým, který mu pomůže tuto pohádku nebo pořad správně uchopit. Dospělý by měl o těchto skutečnostech s dítětem komunikovat a vysvětlit mu, co je špatné, co je dobré a proč.¹¹⁰

¹⁰⁶ MUSIL, J. *Komunikace v informační společnosti*. 1.vyd. Praha: UJAK, 2007, s. 57. ISBN 978-80-86723-39-6.

¹⁰⁷ MEYROWITZ, J. *Všude a nikde: Vliv elektronických médií na sociální chování*. 1.vyd. Praha: Univerzita Karlova v Praze, 2006, s. 195. ISBN 80-246-0905-3.

¹⁰⁸ MICHALEC, Z. *Dítě a televize*. 1.vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1965, s. 17. ISBN 14-015-65.

¹⁰⁹ ŘÍČAN, P., PITHAROVÁ, D. *Krotíme obrazovku: Jak vést děti k rozumnému užívání médií*. 1.vyd. Praha: Portál, 1995, s. 58. ISBN 80-7178-084-7.

¹¹⁰ JEŽ, P. *Vliv médií na rozvoj osobnosti*. [online] Zlín, 2010. [cit. 2015-01-24]. Diplomová práce. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Fakulta humanitních studií, vedoucí diplomové práce: Antonín Řehoř, dostupné z: https://dspace.k.utb.cz/bitstream/handle/10563/13808/je%c5%be_2010_dp.pdf?sequence=1

5 DĚTSKÉ TELEVIZNÍ POŘADY A VÝCHOVA TELEVIZNÍHO DIVÁKA

5.1 Dětské televizní pořady u nás v současnosti

V současné době na vysílacím trhu funguje celá škála televizních pořadů, které mohou, ale nemusí být připraveny pro dětského diváka. Ty je pak dle dětské odbornice Kláry Šed'ové možné rozdělit do několika skupin, přičemž toto rozdělení může být nápomocné rodičům při výběru vhodných pořadů.

- a) Pořady základní skupiny, tedy pořady, které vysílá především Česká televize. Jak již bylo zmíněno, pořad *Večerníček* je téměř neodmyslitelnou součástí dětského života.¹¹¹ *Večerníček* (viz Příloha A) je nejznámějším a nejpopulárnějším dětským pořadem. S původním názvem *Stříbrné zrcátko* vycházel již od roku 1963 pravidelně, ale ne denně. Každodenní *Pohádka na dobrou noc* přišla až s rokem 1973, a to již v barevném provedení. Tvůrce, Milan Nápravník, se může pyšnit tím, že tato tradice je zachována dodnes.¹¹² Dalším vhodným vysíláním je pak *Kouzelná školka* (viz Příloha B) a vzdělávací pořad encyklopedického charakteru *Kostičky*.¹¹³ (viz Příloha C). Tyto nejpopulárnější pořady jsou od srpna 2013 vysílány na dětské televizi Děčko. Tuto televizní stanici určenou výhradně dětem spustila Česká televize jako odpověď na stále narůstající výtky, že se televize stává každodenní součástí dětského života a že je tak dětem přístupno velké množství pořadů, které na ně mohou mít negativní dopad. Velká televize v malém, tedy Děčko, se snaží maximálně přiblížit dětem, jejich jazyku a psychickým možnostem. Je zaměřena na děti od čtyř do dvanácti let a snaží se nabídnout širokou škálu nejen českých, ale i zahraničních pořadů, pohádek nebo i dětských seriálů. Dětem tento kanál pomáhá chápat složení programu televize pro dospělé, protože zde nejsou vysílány jen pohádky a zábavné pořady, ale i vzdělávací pořady, soutěže nebo dětské zprávy a sport. Program vysílání je složen ze sedmi pilířů. Těmi jsou hraná tvorba neboli dětské seriály (Mazalové,

¹¹¹ ŠEĎOVÁ, K. *Děti a rodiče před televizí: Rodinná socializace dětského televizního diváctví*. 1.vyd. Brno: Paido, 2007, s. 54. ISBN 978-80-7315-149-2.

¹¹² *Večerníček*. [online]. © 1996 – 2015 [cit. 2014-12-28]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/0-vecernicek/5626-historie-vecernicku/>

¹¹³ ŠEĎOVÁ, K. *Děti a rodiče před televizí: Rodinná socializace dětského televizního diváctví*. 1.vyd. Brno: Paido, 2007, s. 55. ISBN 978-80-7315-149-2.

Špačkovi v síti času), animované pořady, kterými jsou především již výše zmíněné večerníčky či zahraniční pohádky (Aladin, Auta) nebo zahraniční seriály (Bořek stavitel). Třetím pilířem je zábavné vzdělávání, přičemž tyto pořady se snaží sloučit dva protikladné cíle – bavit a vzdělávat. Tvůrci se snaží nenásilným a hravým způsobem předat informace a znalosti, pořady jsou tvořeny dle různých věkových kategorií, liší se tedy složitostí svých obsahů (Mistr E, Kostičky, Lovci záhad). Magazíny mají v České televizi rovněž dlouholetou tradici (Kouzelná školka, Studio kamarád, Planeta YÓ). Komedialní skeče a televizní soutěže patří do pilíře zábavních a soutěžních pořadů (Bludiště, Dé pětka). Důležitým pilířem, v rámci kterého se děti přibližují ke světu dospělých, je publicistika a zpravodajství. Jedná se o mini zprávy s novinkami ze světa a informační blok s typy na výlety atd. (Zprávičky, Tamtam). Poslední pilíř patří sportu a cvičení a je připravován za pomoci sportovní redakce České televize. Tyto pořady děti vedou k pohybu a cvičení (Hýbánky, Jóga pro děti).¹¹⁴ Stěžejní témata pořadů, jejichž výrobu si ČT Děčko klade za cíl, jsou shodná s obecnými cíli vysílání České televize. Tato témata jsou demonstrativně vyjmenována v § 2 odst. 2 písm. e) zákona č. 483/1991 Sb., o České televizi: „výroba a vysílání zejména zpravodajských, publicistických, dokumentárních, uměleckých, dramatických, sportovních, zábavných a vzdělávacích pořadů a pořadů pro děti a mládež.“¹¹⁵

- b) Rozšiřující pořady,** které se díky svému obsahu nedostaly do skupiny základní. Patří mezi ně všechny televizní obsahy, které vysílají veškeré televizní stanice a jež jsou zároveň určeny primárně dětem. Tyto pořady v průměru sleduje každé třetí dítě z těch, jež se dívají na programy základní. Mezi ně tedy lze řadit např. hrané filmy s dětskými hrdiny, vysílané na Děčku či ČT a TV Nova či animované zahraniční seriály, pro jejichž vysílání je typická rovněž TV Nova spolu s TV Prima a další stanice.¹¹⁶ Jedná se například o seriály: Jen počkej, zajíci! (viz Příloha D), Jak vycvičit draky, Dokonalý Spider-man¹¹⁷ (viz Příloha E).

¹¹⁴ *Co je ČTD* [online]. © 1996 – 2015 [cit. 2014-12-29]. Dostupné z:

<http://www.ceskatelevize.cz/decko-pro-rodice>

¹¹⁵ *Zákony*. [online]. © 1996 – 2015 [cit. 2014-12-29]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/vse-oc/zakony>

¹¹⁶ ŠEĐOVÁ, K. *Děti a rodiče před televizí: Rodinná socializace dětského televizního diváctví*. 1. vyd. Brno: Paido, 2007, s. 55. ISBN 978-80-7315-149-2.

¹¹⁷ *TV Max*. Praha: Bauer Media, 2005, č. 26. ISSN 1801-8912.

- c) *Pořady přechodného* typu jsou takové pořady, které nejsou dětem určené, avšak i přes tuto skutečnost je děti sledují a rodiče to nejen tolerují, často pak i podporují. Konkrétně se jedná o přírodovědné a taneční pořady, soutěže anebo sportovní přenosy. Televizní seriály a filmy je nutné zařadit rovněž do této skupiny. Sledování televize při vysílání jmenovaných druhů souvisí se zájmy dítěte a jejich sledování je tedy individuální.¹¹⁸
- d) *Kontroverzní pořady*, které ačkoli jsou dětem určeny, jsou považovány za nevhodné a špatně ovlivňující. Převážně se jedná o animované seriály, známé pod názvy Tom a Jerry (viz Příloha F), Pokémon, Digimon, apod., nejčastěji vysílané na soukromých vysílacích stanicích v brzkých ranních hodinách. V těchto seriálech je hlavním problémem primitivní scénář a velké množství agrese. Oproti tomu například pořad Teletubbies (viz Příloha F), vydaný britskou televizí BBC, agresivním chováním charakteristický není, je však často hodnocen jako přespříliš primitivní a tím pádem nevhodný.¹¹⁹
- e) *Zapovězené pořady* jsou ty, které žádný zodpovědný rodič nenechá své dítě sledovat. Jsou to pořady, které vskutku mohou narušit psychický vývoj. Jedná se o filmy pro dospělé, obsahující násilí či pornografii. I přes skutečnost, že vysílání tohoto typu by mělo být dětem zakázáno, není v dnešní době vůbec problém, aby se s nimi dítě setkalo, a to i přes značnou snahu rodičů.¹²⁰

5.2 Požadavky na dětské televizní pořady

Nejvýznamnějším regulačním orgánem v České republice je Rada pro rozhlasové a televizní vysílání (dále jen RRTV). Tento orgán, který reguluje zároveň komerční i veřejnoprávní vysílání, je volen Poslaneckou sněmovnou Parlamentu ČR, přičemž jmenování zvolených členů následně provádí předseda vlády.¹²¹ Pro účely této kapitoly je dále nutné definovat pojem „pořad pro děti“. Pořadem pro děti rozumíme pořad, který

¹¹⁸ ŠEĎOVÁ, K. *Děti a rodiče před televizí: Rodinná socializace dětského televizního diváctví*. 1.vyd. Brno: Paido, 2007, s. 56. ISBN 978-80-7315-149-2.

¹¹⁹ Tamtéž, s. 56.

¹²⁰ Tamtéž, s. 58.

¹²¹ MUSIL, J. *Komunikace v informační společnosti*. 1.vyd. Praha: UJAK, 2007, s. 119. ISBN 978-80-86723-39-6.

je vyroben a určen pro diváky mladší 12 let a je obsahově a formálně přizpůsoben zralosti osob této věkové kategorie.¹²²

Zda je pořad pro děti vhodný či nikoli RRTV hodnotí dle svých kritérií. Těmi jsou obsahy všech pořadů určených dětskému divákovi, narace, která zkoumá, jakým způsobem je děj divákům vyprávěn, dále použité jazykové a audiovizuální prostředky, tudíž nejen slovník, který používají dětské hrdinové, ale i práci s technikou při výrobě pořadu. Dalšími kritérii jsou způsob a čas zařazení pořadu do vysílací doby spolu s délkou vysílaného programu a v neposlední řadě to, jak je sám poskytovatel schopen každý svůj vysílací pořad prezentovat a propagovat. Cílem RRTV je tedy zkoumání pořadu jak ze strany obsahové a formální, tak dle přínosů, které pro děti představují. Vhodný pořad tedy musí být dětskému divákovi srozumitelný (tzn. přizpůsobený jejich sociální zralosti) a pomáhat při rozvoji jeho emoční, percepční i kognitivní složky.¹²³

Hlavní požadavky, které jsou kladeny na dětské pořady, jsou předmětem § 32 zákona č. 231/2001 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání. Kromě již výše zmíněného odst. 1 písm. g) je to dále povinnost provozovatelů vysílání nezařazovat do vysílání pořady, které mohou narušit vývoj dětí a mladistvých tím, že obsahují pornografické a násilné prvky. S tím souvisí další povinnost provozovatelů upozorňovat na nevhodnost pořadu pořadů pro děti a mladistvé, tj. aby pořad, který by mohl ohrozit fyzický, psychický nebo mravní vývoj dětí a mladistvých, byl označen v případě televizního vysílání obrazovým symbolem upozorňujícím na jeho nevhodnost pro děti a mladistvé po celou dobu vysílání. V neposlední řadě povinnost nezařazovat do programů pořady a reklamy, které obsahují vulgarismy a nadávky, kromě uměleckých děl, v nichž je to z hlediska líčeného kontextu nutné; taková díla je však možné vysílat pouze v době od 22.00 hodin do 06.00 hodin druhého dne.¹²⁴

I přes veškerou regulaci je nutné, aby si rodiče uvědomovali, že to jsou primárně oni, kdo jsou zodpovědní za to, jaký pořad jejich dítě sleduje. V roce 2011 za pomoci všech provozovatelů celoplošných televizí byla zahájena kampaň, která upozorňovala rodiče právě na tuto skutečnost. V rámci této kampaně mohli rodiče sledovat spoty, které

¹²² *Stanovisko a pořad pro děti*. [online]. © 1999 – 2013 [cit. 2015-01-01]. Dostupné z: http://www.rrtv.cz/cz/static/metodiky/Stanovisko_porad_pro_deti.pdf

¹²³ *Stanovisko a pořad pro děti*. [online]. © 1999 – 2013 [cit. 2015-01-01]. Dostupné z: http://www.rrtv.cz/cz/static/metodiky/Stanovisko_porad_pro_deti.pdf

¹²⁴ *Zákon o vysílání*. [online]. © 2012 [cit. 2014-12-30]. Dostupné z: <http://www.detiamedia.cz/col/18/zakon-o-vysilani.htm>

ukazovaly nevhodné chování dětí, způsobené sledováním pořadů neadekvátních jejich věku a zralosti. Kampaň byla pozitivně hodnocená, neboť téměř 70% rodičů poté změnilo svůj přístup ke svým dětem v souvislosti s televizním vysíláním.¹²⁵ Je třeba zdůraznit, že dle čl. 32 odst. 4 Listiny základních práv a svobod je péče o děti a jejich výchova právem rodičů, přičemž stejně tak děti mají právo na rodičovskou výchovu a péči.

Po rozsáhlých výzkumech byly zkompletovány požadavky, jaké by televizní pořady měly podle dětí být. Děti od příběhu očekávají jasnost a přehlednou stavbu, u animovaných pořadů zaoblený styl kresby, přehlednou charakteristiku postav a nakonec touží po dobrém konci, neboť konec, který je otevřený nebo špatný, děti špatně snášejí.¹²⁶

5.3 Mediální gramotnost v České republice

Pojem mediální gramotnost český právní řád konkrétně nedefinuje.¹²⁷ Dle Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2010/13/EU ze dne 10. března 2010, známé jako směrnice o audiovizuálních mediálních službách, udává definici mediální gramotnosti takto: „*Mediální gramotnost se týká dovedností, znalostí a porozumění, které spotřebitelům umožňují efektivní a bezpečné využívání médií. Mediálně gramotní lidé by měli být schopni provádět informovanou volbu, chápat povahu obsahu a služeb a být schopni využívat celé šíře příležitostí, které nabízejí nové komunikační technologie. Měli by být schopni lépe chránit sebe a své rodiny před škodlivým nebo urážlivým obsahem. Proto je třeba rozvoj mediální gramotnosti ve všech oblastech společnosti podporovat a pečlivě sledovat její pokrok.*“¹²⁸

Do roku 2011 nebylo známo, do jaké míry jsou obyvatelé České republiky mediálně gramotní. RRTV ale v tomto roce nechala udělat výzkum týkající se této problematiky. Tento výzkum se konal ve dvou fázích. Při první fázi byli prostřednictvím

¹²⁵ POLÁK, Lukáš. Na českých obrazovkách je příliš násilí, zjistila televizní kampaň RRTV. *DigiZone* [online]. 2011, [cit. 2014-12-30]. Dostupné z: <http://www.digizone.cz/aktuality/v-ceskych-televizich-je-prilis-nasili/>

¹²⁶ BLAŽEK, B. *Tváří v tvář obrazovce*. 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 1995, s. 172. ISBN 80-85850-11-7.

¹²⁷ *Co je mediální gramotnost*. [online]. © 2012 [cit. 2014-12-30]. Dostupné z: <http://www.detiamedia.cz/art/1441/co-je-medialni-gramotnost.htm>

¹²⁸ *Úřední věstník Evropské unie*. [online]. © z 15. 4. 2010 <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2010:095:0001:0024:CS:PDF>

dotazníků zkoumání obyvatelé starší 15 let. Ve druhé fázi se uskutečnily řízené rozhovory s dětmi.¹²⁹ Výsledkem těchto šetření u dětí do 15 let bylo, že televize stále v rodinách zůstává dominantním médiem, často ale ne kvůli televiznímu vysílání, ale jen z toho důvodu, že je využívána jako obrazovka pro spojení s ostatními médii, například počítačem. Děti zároveň často uváděly, že s nimi rodiče málokdy sledují dětské pořady, přičemž by se jim tato skutečnost zamlouvala. Většina z dotazovaných dětí ale uvedla, že chápe roli reklamy.¹³⁰ Výzkum, který byl zaměřen na populaci od 15 let, ukázal, že v rodinách většinou funguje rodičovská kontrola, tedy že rodiče kontrolují pořady, které jejich děti sledují, a to nejen obsahy sledovaných pořadů, ale i čas, který dítě před obrazovkou stráví. Zároveň se jim snaží doporučit pořady, které by sledovat měly.¹³¹

5.4 Výchova dětského televizního diváka

Dle psychologa Václava Mertina je televizor tím, s čím se dítě rádo a často setkává v jakémkoliv citovém rozpoložení, tedy bez ohledu na to, zda je unavené, nudící se nebo veselé.¹³² Televize samotná nepřináší žádné problémy. Ty totiž přinášejí rodiče a vychovatelé, když ji špatně ovládají, například když si s dítětem nepromluví o zhlédnutém pořadu, nesdílejí s ním emoce a nezjišťují, co se dítěti na pořadu líbilo. Televize nesmí fungovat jako kulisa, která běží i tehdy, když ji nikdo nesleduje a ani jako prostředek, který by přehlušil ticho v prázdném bytě.¹³³

Rodiče, kteří chtějí uchránit své děti před škodlivými faktory, které televize přináší, se nejprve musí zamyslet nad tím, jak ji ovládají oni sami. To znamená jít dětem příkladem a nedopustit, aby se dítě stalo závislým na televizi.¹³⁴

¹²⁹ *Co je mediální gramotnost.* [online]. © 2012 [cit. 2014-12-30]. Dostupné z: <http://www.detiamedia.cz/art/1441/co-je-medialni-gramotnost.htm>

¹³⁰ *Výsledek studie mediální gramotnosti populace do 15 let v ČR.* [online]. © 1999 - 2013 [cit. 2014-01-01]. Dostupné z: <http://www.rrtv.cz/cz/static/prehledy/medialni-gramotnost/vysledky-studie-do-15.htm>

¹³¹ *Výsledek studie mediální gramotnosti populace 15+ v ČR.* [online]. © 1999 - 2013 [cit. 2014-01-01]. Dostupné z: <http://www.rrtv.cz/cz/static/prehledy/medialni-gramotnost/vysledky-studie-15-plus.htm>

¹³² MERTIN, V. *Na co se často ptáte: Ze zkušeností dětského psychologa.* 1.vyd. Praha: Scientia, 2004, s. 142. ISBN 80-7183-316-9.

¹³³ Tamtéž, s. 142.

¹³⁴ HRADIL, R., *Výchova a zdraví našich dětí.* 1.vyd. Hranice: Fabula, 2007, s. 174. ISBN 978-80-86600-39-0.

S touto problematikou napomáhá rodinná mediální výchova, tedy výchova dětského televizního diváka. Mediální výchova je Pedagogickým slovníkem definována jako „výchova k orientaci v masových médiích, k jejich užívání a zároveň k jejich kritickému hodnocení. Mediální výchova se snaží orientovat mládež k tomu, aby uměla využívat média pro své sebevzdělávání, ale zároveň aby uměla kriticky filtrovat prezentované informace a byla rezistentní vůči negativním vlivům médií.“¹³⁵ Ve spojení se slovem rodinná se tedy jedná o záměrné působení rodičovského jednání, jehož primárním cílem je působit na vztah dítěte k televizi a na jeho divácké návyky.¹³⁶

S rodinnou mediální výchovou také úzce souvisí estetická výchova. Tou se rozumí ta část výchovy, kterou můžeme charakterizovat jako úsilí vytvářet schopnosti a vnímat a prožívat nejrůznější estetické kvality i mimo umění, například i v přírodě.¹³⁷ Jedinečný vztah mezi televizí a estetickou výchovou dětí může fungovat pouze za toho předpokladu, že dítě televizi sleduje spolu se svým rodičem či jinou dospělou osobou a celý tento proces je řízený. Esteticko-výchovné působení televize může být požadováno za kladné, pokud tato produkce má nejen vysokou estetickou hodnotu, ale zároveň splňuje všechny pedagogické požadavky jako je například požadavek obsahové i rozsahové přiměřenosti.¹³⁸

Žít bez televizoru není řešení, neboť i přes to, že tento zázračný vynález dítě v domácnosti nenajde, setká se s ním všude jinde a především bez rodičů. Proto není umění žít bez televize, ale vychovat z dětí správné televizní diváky, kteří se naučí vhodné televizní pořady vybírat sami. Níže jsou uvedeny rady pro rodiče, jak ze svých dětí vychovat dobré televizní diváky.

V prvním bodě, rodič musí *ovládnout* obrazovku, tedy naplánovat spolu s dítětem, které pořady bude sledovat.¹³⁹ Naučit děti obrazovku vypínat, když běží špatný pořad a pomocí rozhovoru s ním probrat, proč dle jejich názoru pořad nebyl dobrý. Rodič je dítěti tou nejvyšší autoritou, proto musí v určitých situacích dávat zákazy, týkající se

¹³⁵ PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*. 7.vyd. Praha: Portál, 2013, ISBN 978-80-262-0403-9.

¹³⁶ ŠEĐOVÁ, K. *Děti a rodiče před televizí: Rodinná socializace dětského televizního diváctví*. 1.vyd. Brno: Paido, 2007, s. 141. ISBN 978-80-7315-149-2.

¹³⁷ ŠÍMEK, V. *O estetické výchově nejmenších*. 1.vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1971, s. 119. ISBN 14-373-71.

¹³⁸ Tamtéž, s. 127.

¹³⁹ ŘÍČAN, P., PITHAROVÁ, D. *Krotíme obrazovku: Jak vést děti k rozumnému užívání médií*. 1.vyd. Praha: Portál, 1995, s. 35. ISBN 80-7178-084-7.

pořadů, které nesmí sledovat. Samozřejmě ne bez vysvětlení. Dnešní pokroková doba umožňuje sledovat DVD nebo televizní archivy, které dovolují rodičům pustit dětem vhodný pořad v době, kdy televize vysílá pořad pro dítě nevhodný.¹⁴⁰

S tímto bodem souvisí stále častější problém, kdy děti vyžadují, aby jim rodič televizi pustil. Děti by televizi pravděpodobně nejraději sledovaly neustále, proto zde musí zakročit rodič a omezit je v tom. Způsob, jak v této situaci reaguje rodič na přání dítěte, je v každé rodině individuální. Jsou definovány tři způsoby, které rodiče při takové situaci užívají.

- a) *Velmi restriktivní přístup.* V předchozí kapitole bylo řečeno o pořadech základní skupiny, které právě rodiče s tímto přístupem svým dětem pouští. V situaci, kdy se dítě dožaduje sledování televize, je odmítnuto kompromisem, že musí počkat na pořad základní kategorie.
- b) *Semirestriktivní přístup* souvisí s tím, že v situaci, ve které dítě žádá o zapnutí televize, se rodič snaží udělat takový kompromis, při kterém rychle vyhledá televizní kanál, který v dané chvíli vysílá pořad vhodný pro děti. Pokud takový pořad nenajdou, mohou využít video či DVD přehrávače.
- c) *Permisivní přístup* je pravděpodobně nejvíce ohrožující, neboť pokud dítě chce v danou chvíli televizi sledovat, rodiče ho nechají sledovat pořad, o kterém sami dobře vědí, že není pro děti vhodný.¹⁴¹

Druhým bodem je *odměřovat*, tedy určit dětem maximální čas, který před televizní obrazovkou týdně stráví. Předškolní děti, které se teprve učí vnímat rozdíl mezi iluzí a realitou by se měly spokojit s každodenním večerníčkem a několika dětskými pořady navíc. To znamená přibližně 20 minut denně u dětí úplně nejmladších a s narůstajícím věkem opatrně vybírat další pořady a navyšovat týdenní průměrný čas, strávený před televizí. Důležitým pravidlem, kterým by se rodiče měli řídit, je nikdy nevolat dítě zabrané do hry k televizní obrazovce.¹⁴²

Dívat se má *celá rodina* neboli bod třetí. Tak jako malé děti potřebují pomoci s hygienou, oblékáním a hraní, potřebují pomoci také se sledováním televize. Posadit dítě před obrazovku, když rodič nemá čas, je snadné. Jedná se ale o nejčastější rodičovskou

¹⁴⁰ ŘÍČAN, P., PITHAROVÁ, D. *Krotíme obrazovku: Jak vést děti k rozumnému užívání médií.* 1.vyd. Praha: Portál, 1995, s. 36-39. ISBN 80-7178-084-7.

¹⁴¹ ŠEDOVI, K. *Děti a rodiče před televizí: Rodinná socializace dětského televizního diváctví.* 1.vyd. Brno: Paido, 2007, s. 90. ISBN 978-80-7315-149-2.

¹⁴² Tamtéž, s. 43.

chybu, protože to, že dítě sedí samo u televizoru, jeho rozvoji nic nepřináší.¹⁴³ Rozvoji smyslu pro spravedlnost, humor nebo schopnost vcítění se do role někoho jiného televize vskutku může být nápomocná, ale pouze tehdy, když zároveň s vysíláním pořad komentuje někdo z rodičů a dítěti krátkými slovními projevy napomáhá pochopit děj. Po skončení pořadu je nutné si s dítětem promluvit o tom, co vidělo, čímž je rozvíjen nejen jeho řečový projev, ale i schopnost orientovat se ve vlastních citech.¹⁴⁴ Zároveň by tento bod rodiče měli považovat za příjemnou činnost, neboť pořady, které jsou vhodné pro děti, by měly svým způsobem být přitažlivé i pro rodiče. To znamená, že by tato činnost měla být pro rodiče jistou formou relaxace.¹⁴⁵

Poslední radou v rámci této kapitoly je rada pro rodiče, aby neumísťovali televize do dětských pokojů, protože v tuto chvíli se televizor stává dítěti přístupný téměř kdykoli a ve své podstatě bez překážek. Nejen že se tím pak automaticky prodlužuje čas, který dítě před obrazovkou stráví,¹⁴⁶ ale vzhledem ke skutečnosti, že dítě dokáže s televizním ovladačem zacházet dříve než s vidličkou,¹⁴⁷ nastává zde velké riziko, že dítě bude sledovat nevhodné programy, kvůli kterým se může narušit jeho psychický vývoj.

¹⁴³ ŠEĐOVÁ, K. *Děti a rodiče před televizí: Rodinná socializace dětského televizního diváctví*. 1.vyd. Brno: Paido, 2007, s. 47. ISBN 978-80-7315-149-2.

¹⁴⁴ Tamtéž, s. 50.

¹⁴⁵ Tamtéž, s. 93.

¹⁴⁶ Mertin, V. *Na co se často ptáte: Ze zkušeností dětského psychologa*. 1.vyd. Praha: Scientia, 2004, s. 143. ISBN 80-7183-316-9.

¹⁴⁷ ŘÍČAN, P., PITHAROVÁ, D. *Krotíme obrazovku: Jak vést děti k rozumnému užívání médií*. 1.vyd. Praha: Portál, 1995, s. 47. ISBN 80-7178-084-7.

PRAKTICKÁ ČÁST

6 EMPIRICKÝ VÝZKUM

Tématem bakalářské práce je Vliv dětských televizních pořadů na děti předškolního věku. Skutečnost, že televize obecně děti nějakým způsobem ovlivňuje, je známá již celou řadu let. Právě v rámci praktické části bakalářské práce bylo cílem zkoumat, zda je mohou nějakým způsobem ovlivnit i pořady, které jsou jim primárně určeny. V současné moderní a přetechnizované době se téma vzájemného vztahu dětí a techniky stává stále aktuálnější. Dítě se s technickými vynálezy setkává denně a každý dospělý, ať už rodič, nebo vychovatel, by ho měl učit tomu, jak s těmito moderními výdobytky zacházet.

6.1 Vymezení výzkumného cíle

Cílem a smyslem výzkumu je zjistit, jakými způsoby na děti v předškolním věku působí pořady, které jsou vysílány jako pořady vhodné pro děti. V teoretické části byla popsána nejrůznější negativa a pozitiva, která jsou se sledováním televizního vysílání spojena, a v části praktické je snaha propojit poznatky nabyté z odborné literatury s názory odborníků a především samotných rodičů. Díky dotazníkům, které byly tvořeny speciálně pro rodiče dětí předškolního věku, bylo umožněno zjistit, jaké televizní kanály jsou dětem ze stran rodičů povolovány, které z nich děti upřednostňují a které konkrétní pořady je naplňují.

6.2 Otázky a hypotézy

Na základě teoretických východisek získaných studiem odborné literatury a zkušeností z práce s dětmi byly stanoveny výzkumné otázky. Výzkum byl realizován prostřednictvím dotazníků určených rodičům předškolních dětí a v jeho druhé části byly prováděny osobní rozhovory s odborníky, kteří denně přicházejí do kontaktu s předškolními dětmi. Stanovené výzkumné otázky se váží k problematice celé práce a byly nápomocné při tvorbě samotných dotazníků a otázek pro odborníky.

Na základě výzkumných otázek a teoretické části byly vytvořeny hypotézy, jež budou vyhodnoceny, potvrzeny či vyvráceny, v podkapitole 6.7.

Výzkumné otázky

- 1) Kolik času denně předškolní dítě stráví sledováním televize?
- 2) Jak televize funguje v domácnostech?
- 3) Sledují předškolní děti i jiné než primárně dětské pořady?
- 4) Napodobují předškolní děti zhlédnuté televizní obsahy?
- 5) Jaký televizní kanál je v domácnostech nejvíce podporován?
- 6) Obsahují dětské televizní pořady rizikové faktory, které by ohrožovaly zdravý vývoj dítěte?

Hypotézy

Hypotéza č. 1: Děti v předškolním věku denně stráví u televize přibližně 20 – 60 minut.

Hypotéza č. 2: Televize ve většině domácností funguje často jako kulisa při jiných činnostech.

Hypotéza č. 3: Rodiče nenechávají děti sledovat pořady, které jim nejsou primárně určeny.

Hypotéza č. 4: Děti v předškolním věku napodobují televizní obsahy.

Hypotéza č. 5: Většina českých domácností preferuje sledování České televize.

Hypotéza č. 6: Dětské televizní pořady neobsahují rizikové faktory a neohrožují tak mravní vývoj dítěte.

6.3 Výzkumný vzorek

Za cílovou skupinu pro dotazníkové šetření byli zvoleni rodiče dětí v předškolním věku. Z celkového množství 200 dotazníků, které byly rozneseny, se nazpět vrátila více než polovina, přesně 124 vyplněných dotazníků.

Dotazníky byly umístěny do třech mateřských škol a ordinace lékaře pro děti a dorost. Jedná se konkrétně o Mateřskou školu Korálek v Karlových Varech, která disponuje čtyřmi třídami, dvoutřídní Mateřskou školu Březová, taktéž u Karlových Varů a v neposlední řadě rovněž dvoutřídní Mateřskou školu Stonožka ve Struhařově. Posledním místem, kam byly dotazníky umístěny, je čekárna v ordinaci MUDr. Šárky Horychové v Karlových Varech.

Cílovou skupinou pro rozhovory byli pedagogové předškolního zařízení a dětský psycholog. Rozhovory byly uskutečněny v Mateřské škole Stonožka ve Struhařově, kde byli vyzpovídáni nejen čtyři ze zdejších pedagogů dvou různých tříd, ale i dětská psychologka, která ve školce externě působí.

6.4 Metody výzkumu

V počáteční fázi práce bylo nutné vymezit, jaký typ výzkumu bude použit, zda bude nápomocnější kvantitativní nebo kvalitativní sběr dat. Vzhledem k tomu, že byly využity dva typy šetření, a to výzkum pomocí dotazníků a výzkum pomocí rozhovorů s odborníky. Jedná se tedy jak o kvantitativní, tak o kvalitativní sběr dat.

Dotazníky (viz Příloha I)

Při dotazníkovém šetření bylo využito kvantitativního sběru dat. Na základě vybraného typu respondentů byl zvolen průběh celého dotazování. První variantou bylo písemné dotazování. Předtištěné dotazníky byly umístěny na místa, které navštěvuje vybraná cílová skupina. Druhou variantou byla elektronická forma tohoto dotazníku, šířená pomocí sociálních sítí. Tato forma se však neosvědčila, neboť návratnost rozeslaných dotazníků byla ve své podstatě nulová. Nevýhodou tištěných dotazníků před těmi elektronickými bylo vyhodnocování, neboť ručně vypsané dotazníky nelze spočítat tak snadno jako ty elektronické. Dotazník obsahoval patnáct otázek, přičemž u každé

z nich bylo možno vybrat dvě až pět odpovědí. U čtyř z těchto otázek byla možnost zaškrtnout takovou variantu, ve které měli rodiče následně prostor vyjádřit se.

Rozhovory (viz Příloha J - N)

Metoda rozhovoru byla vybrána za účelem doplnění výsledků dotazníkového šetření a vzhledem k tématu bylo třeba získat názory psychologa a pedagoga. V průběhu osobního setkání s těmito odborníky autorka došla k závěru, že otázky, připravené pro rozhovor s pedagogem, využije vícekrát a následně byli vyzpovídáni čtyři pedagogové. Otázky pro rozhovor byly připravovány v návaznosti na dotazníky určené rodičům, jejichž výroba stála na počátku výzkumu. Vyhodnocování rozhovorů oproti dotazníkům je snazší nejen vzhledem k množství odpovídajících v každé z těchto skupin, ale i z důvodu, že při osobním kontaktu lze presumovat, že respondent udává pravdivé odpovědi. Naopak lze předpokládat, že rodič, který dotazník vyplňoval bez asistence autorky výzkumu, nemusel na všechny otázky odpovídat zcela pravdivě.

6.5 Časová organizace výzkumu

Dotazníkový výzkum byl prováděn na všech čtyřech místech zároveň a proběhl během jednoho týdne, konkrétně během pěti pracovních dnů ve druhém lednovém týdnu letošního roku. Vyplnění dotazníku trvalo v průměru dvě minuty. Dotazníky byly zavezeny na všechna místa v tištěné podobě, ve školkách byly ponechány u dětských šaten a v ordinaci dětského lékaře v čekárně. Vedle prázdných dotazníků stály “urny“, ke kterým byl připojen průvodní dopis a do kterých vyplněné dotazníky rodiče vložovali. Při shromažďování výsledků bylo na první pohled jasné, že nejvíce dotazníků bylo vyplněno v čekárně u dětské praktické lékařky.

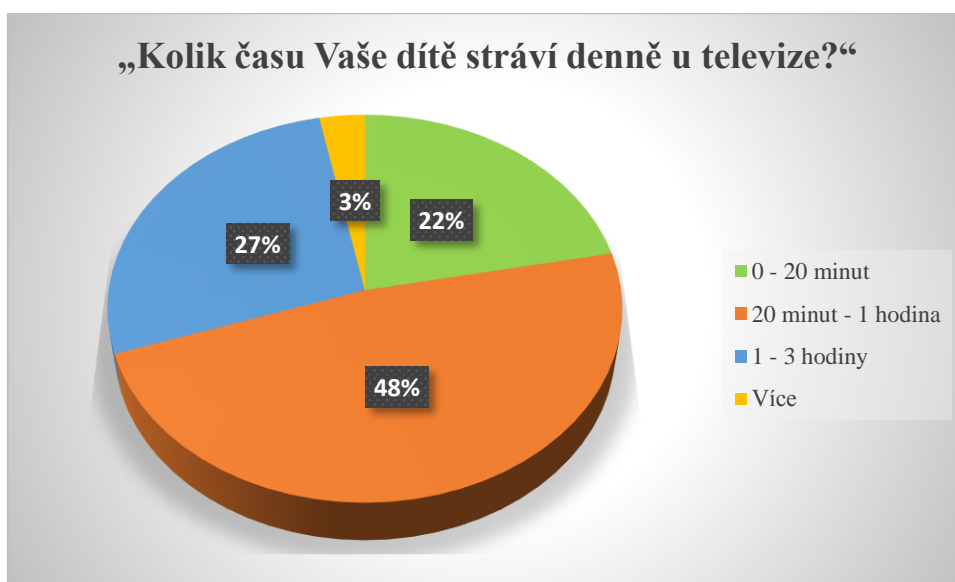
Rozhovory s odborníky byly prováděny osobně v jeden den a v jednom předškolním zařízení, konkrétně v mateřské škole ve Struhařově. Každý z rozhovorů s pedagogem trval mezi pěti až deseti minutami, rozhovor s dětskou psychologkou trval o několik minut déle.

6.6 Výsledky výzkumu

6.6.1 Dotazníkové šetření

Pro přehledné vyobrazení výsledků dotazníkového šetření byly vytvořeny grafy, které reflektují hlavní otázky, na něž odpovídali rodiče dětí předškolního věku. Většina z těchto otázek byla sestavena na základě výzkumných otázek, které byly stanoveny v počátcích práce.

Graf 1: Čas, který děti denně stráví před televizí

Zdroj ¹⁴⁸

Výzkumem bylo dokázáno, že téměř polovina dotázaných rodičů (48 %) nenechá své dítě sledovat televizní vysílání více než jednu hodinu denně, jak doporučují nejen odborníci v publikacích, ale i v reálu. Ačkoliv je tento výsledek více než uspokojivý, je nutné zmínit fakt, že někteří rodiče (3 %) nechají své dítě před obrazovkou více než tři hodiny denně. Lze se domnívat, že z dvaadvaceti procent rodičů, kteří odpovídají, že jejich děti sledují televizi do dvaceti minut denně, je naprostá většina rodičů dětí do tří let. Poslední část rodičů (27 %), tedy rodiče, kteří nechávají své děti u televizních obrazovek do tří hodin denně, nejsou ani dle dětské psycholožky kritizovány negativně.

¹⁴⁸ DVOŘÁKOVÁ, 2015 (vlastní šetření)

Graf 2: Fungování televize v domácnostech

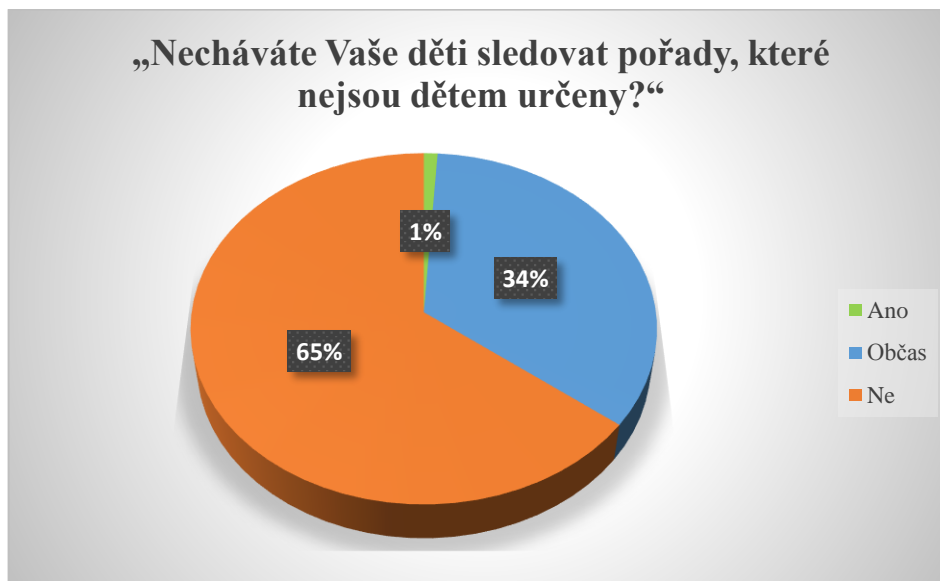

Zdroj ¹⁴⁹

Výsledek odpovědí na výše uvedenou otázku je velmi těsný, neboť 52 % respondentů odpovědělo, že televizor v jejich domácnosti není využíván jako kulisa, opačnou odpověď vyslovilo 48 %. Z vyplněných dotazníků vyplývá, že rozdíl mezi těmito dvěma skupinami je tvořen pouhými 4 %, což reprezentuje asi pět dotázaných. Lze předpokládat, že výsledek tudíž není úplně relevantní, neboť jeho výsledky by se při dalších deseti dotázaných mohly změnit. Dítě by si nemělo hrát nebo dělat jiné aktivity v místnosti, kde je zapnutá televize jen pro to, aby v místnosti nebylo ticho, neboť právě i díky tomu některé děti v budoucnu trpí poruchou pozornosti a nedokáží se soustředit pouze na jednu věc.

¹⁴⁹ DVOŘÁKOVÁ, 2015 (vlastní šetření)

Graf 3: Sledovanost dětských televizních pořadů

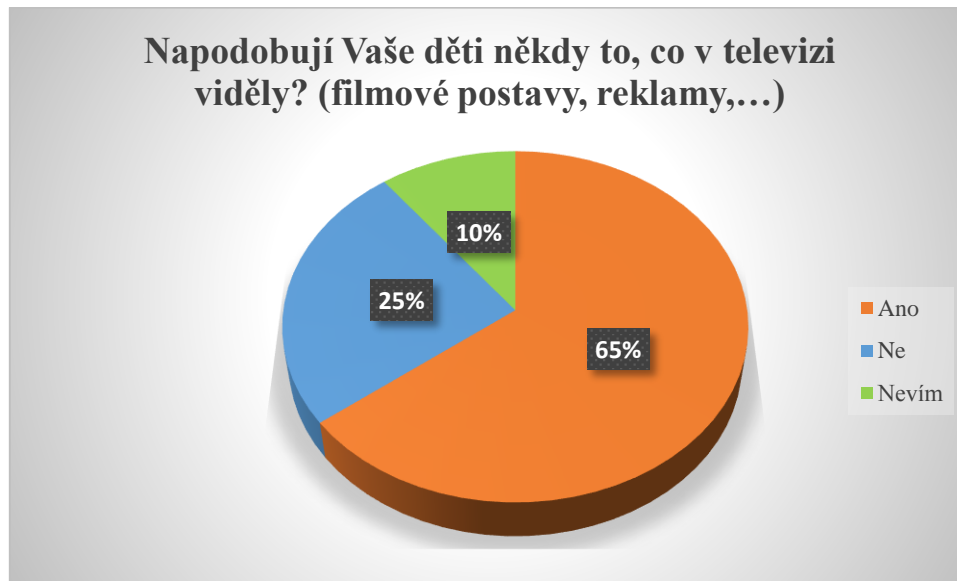

Zdroj ¹⁵⁰

V dotazníkovém šetření bylo zjištěno, že naprostá většina rodičů nenechává své děti sledovat nevhodné televizní pořady, ani žádný jiný televizní obsah, který není určen dětskému divákovi. Rodiče těchto dětí neohrožují jejich zdravý vývoj z morální ani psychické stránky. Občas ano, ale jen tehdy, když vědí, že daný pořad neohrozí psychický vývoj dítěte, zněla přesná formulace této odpovědi. Lze tedy usoudit, že tito rodiče nenechávají předškolní děti sledovat pořady s agresivní či hororovou tematikou, ale že se jedná spíše o rodinné seriály, sportovní utkání nebo pořady o vaření. Dva z více než sta dotazovaných rodičů odpovídají ano, neboť se dle vlastních doplňkových odpovědí domnívají, že vysílanému obsahu dítě nerozumí. Děti jsou však vnímavé a to, že doposud neumí mluvit, neznamená, že nevnímají, co se děje kolem nich.

¹⁵⁰ DVOŘÁKOVÁ, 2015 (vlastní šetření)

Graf 4: Napodobování televizních obsahů předškolními dětmi

Zdroj ¹⁵¹

Více než polovina dotázaných rodičů (65 %) odpověděla, že jejich dítě nějakým způsobem napodobuje televizní obsah či chování filmových hrdinů, ať už při hře či v průběhu jiné činnosti. Hrdinové však nemusí být vždy nutně těmi kladnými, ale často se lze setkat s příběhem, kdy je hlavní hrdina právě ta záporná postava. Tuto skutečnost potvrdili nejen rodiče dětí, ale i pedagogové, kteří s těmito dětmi pracují denně v mateřských školách. Pedagogové tvrdí, že pokud se jedná o nenásilné scény, pak je napodobování v pořádku, avšak za nejhorší možné považují televizní reklamy a jejich chytlavé hlášky, které děti často opakují. U rodičů, kteří zvolili odpověď NE (25 %), lze předpokládat, že buď mají děti ve věku do tří let, nebo dovolují dětem sledovat jen několik málo pečlivě vybraných vhodných pořadů.

¹⁵¹ DVOŘÁKOVÁ, 2015 (vlastní šetření)

Graf 5: Sledovanost televizních kanálů v České republice

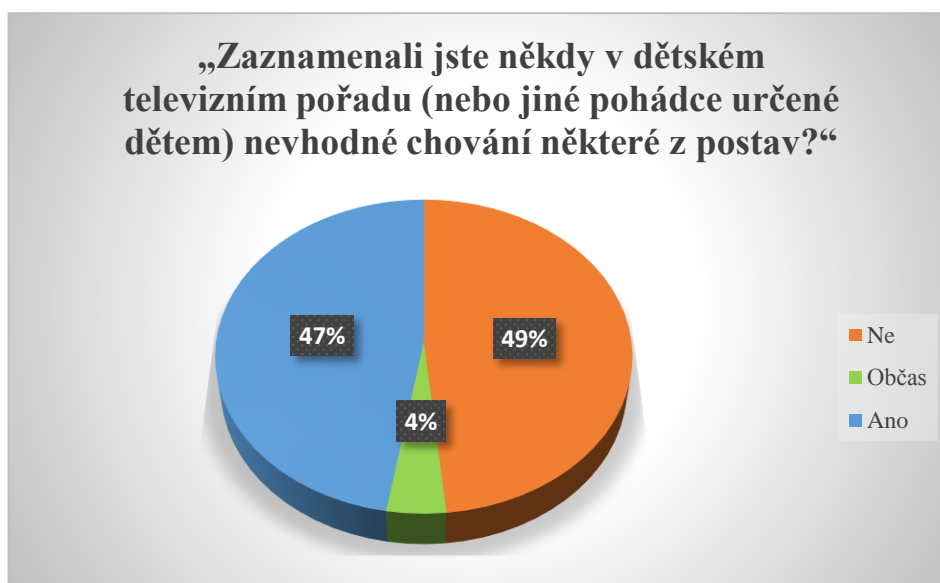

Zdroj ¹⁵²

Díky dotazníkovému šetření bylo prokázáno, že Českou televizi preferuje více než polovina dotazovaných rodičů (54 %). Je nutno dodat, že téměř všichni z dotazovaných specifikovali, že pod uvedenou Českou televizi mají na mysli ČT Děčko. Jak bylo zmíněno v teoretické části, v kapitole 5.1, tento televizní kanál je kanálem dětským a vysílá širokou škálu dětských pořadů, všech žánrů. Rodiče měli možnost kromě třech výše jmenovaných televizních stanic, zaškrtnout kolonku JINÉ a následně připsat, jaký jiný televizní kanál preferují. Tato odpověď byla hned na druhém místě (21 %) a rodiče často uváděli tyto televizní stanice: Jim Jam, HBO, TV Barrandov, Disney CZ a Minimax. V ještě menší míře je v domácnostech oblíbená televize Nova (18 %) a nejméně hlasů získala televize Prima (7 %).

¹⁵² DVOŘÁKOVÁ, 2015 (vlastní šetření)

Graf 6: Televizní pořady obsahující rizikové faktory

Zdroj ¹⁵³

V dotazníkovém šetření bylo zjištěno, že se dotazovaní rodiče dělí na dvě velké skupiny, přičemž jedna z těchto skupin tvrdí, že v dětských pořadech nikdy nezaznamenali nevhodné chování některé z postav (49 %), skupina druhá je přesvědčena o opaku (47 %). Názory těchto dotázaných se ve vyhodnocování liší asi o jednoho odpovídajícího, neboť zbylá čtyři procenta dotazovaných, zvolila odpověď nevím. U této otázky lze předpokládat, že každý rodič má svůj žebříček, podle kterého posuzuje škálu nevhodnosti. Rodiče, kteří toto negativní chování zaznamenali, uvedli některé z pořadů, o nichž se domnívají, že jsou nevhodné. Jedná se konkrétně o tyto pořady: Simpsonovi, Spiderman, SpongeBob, Jen počkej, zajíci, 101 dalmatinů, Auta, Bolek a Lolek. Na základě rozdělení dětských pořadů (viz podkapitola 5.1), lze jednoznačně vyvrátit, že by se jednalo o pořady, které vysílá Česká televize.

¹⁵³ DVOŘÁKOVÁ, 2015 (vlastní šetření)

6.6.2 Rozhovory s odborníky

Díky rozhovorům se čtyřmi pedagogy a jedním dětským psychologem bylo autorce umožněno provést další část výzkumu, neboť právě těmto odborníkům byly kladeny otázky, které byly sestaveny na základě otázek pro rodiče. Zkušené pedagogové, kteří s dětmi předškolního věku pracují denně v předškolních zařízeních, byli tázáni na sedm otázek, dětská psycholožka na otázky šest.

Otázka č. 1 zjišťovala, zda pedagogové používají televizi v průběhu dne v mateřské škole, přičemž tři ze čtyř dotázaných odpověděli razantním *NE*, pouze jedna vyučující připustila možnost *ANO*, avšak zcela výjimečně.

S otázkou č. 1 byla vázána otázka další, a to zda s dětmi dělají ústní rozbor o zhlédnutém pořadu. V souvislosti s tím, že na otázku první, většina respondentů odpovídá záporně, jejich následující odpověď ztrácí na významu, jak však sami dodávají, tímto způsobem pak komunikují o knihách, konkrétně o obsahu, který jim pedagog v dané chvíli přečetl. Dětská psycholožka tvrdí, že je vhodné, aby rodič po zhlédnutém pořadu s dítětem tento obsah řádně probral, neboť tím dítěti pomůže pochopit celý děj a může mu vysvětlit určité nejasnosti.

V otázce č. 3 bylo požadováno, aby pedagogové upřesnili, jakým způsobem může televizní vysílání ovlivnit dětské chování. Zde se názory lehce odlišují, neboť někteří z dotazovaných tvrdí, že vysílání může negativně ovlivnit hru dítěte, při sledování nevhodných televizních obsahů a hlavně televizních reklam. Oproti tomu jiní respondenti připouštějí, že pokud je zvolen zcela vhodný program, jsou děti jeho pomocí vzdělávány. Dětská psycholožka připouští obě tyto možnosti. Negativní směr dle jejího názoru znamená, že dítě může mít například zkreslené představy o realitě, může se předčasně dozvědět informace, které nejsou kompatibilní k jeho věku, a při sledování nevhodných televizních obsahů může napodobovat styly nevhodného chování. Na druhé straně je ale i pozitivní směr, který umožňuje dítěti rozšiřovat slovní zásobu a sledováním vhodných televizních pořadů může být dítě motivováno k různým aktivitám nebo činnostem.

Otázka č. 4 má jednoznačnou odpověď od všech odpovídajících pedagogů, přičemž se jejich názory značně shodují s názory odborníků, jejichž myšlenky jsem použila v teoretické části práce. Odpověď na otázku, kolik času by dítě mělo maximálně strávit u televizního vysílání, se pohybuje od dvaceti minut do jedné hodiny. I v dotazníkovém šetření, do kterého bylo zapojeno více než sto dotazovaných rodičů,

odpověděla více než polovina z nich stejným názorem. Avšak dětská psychologka, která byla požádána o odpověď na stejnou otázku, tuto problematiku začíná vidět jinak, neboť ví, že v současné době je velice těžké tuto doporučenou míru ohlídat a sama udává, že ve výjimečných případech, jako je například nemoc, to může být i déle, neboť je to často jedna z mála činností, které udrží dítě v klidovém režimu.

V odpovědi na otázku č. 5 se pedagogové rovněž shodují, neboť potvrzují, že se denně setkávají se situacemi, ve kterých děti napodobují chování, které mají převzaté z televizního vysílání.

Předposlední otázka, vyzývá pedagogy, aby vyjmenovaly pozitiva a negativa televizního vysílání. Zde se jejich názory rovněž poměrně shodují, neboť za pozitivní považují kladné vzory chování či rozvoj řeči při sledování pořadů určených dětskému divákovi. Negativně jsou však očekávaně hodnocené televizní reklamy a především násilí a vulgarita, neboť jak bylo řečeno v předchozí otázce, děti napodobují, co vidí nebo slyší.

V poslední otázce, tedy otázce č. 7 pedagogové vyjmenovávají konkrétní názvy pořadů, ve kterých zaznamenali v posledních měsících nevhodné vzory chování. Opakují se názvy pořadů *Tom a Jerry*, *Pokémon*, *Transformers*, *Šmoulové* nebo *Simpsonovi*. Dalo by se říci, že všechny z těchto vyjmenovaných pořadů byly častou odpovědí při dotazníkovém šetření pro rodiče. Jeden z pedagogů dokonce uvádí pohádku, *Pojďte, pane, budeme si hrát*, při které je podle jeho názoru vidět šikana ze strany jednoho z medvědů vůči medvědovi druhému. Byla zde zmíněna i pohádková novinka *Ledové království*, ze které mělo několik dětí noční děsy o vlčích, kteří je pronásledují. Jak potvrdila psychologka, u dětí mohou nevhodné televizní obsahy vyvolat nějaké psychické potíže, avšak u více citlivých dětí je možné tyto problémy vyvolat i sledováním dětských pohádek.

6.7 Interpretace a diskuse výsledků

Z šesti stanovených hypotéz bylo pět potvrzeno, jedna hypotéza byla vyvrácena.

Hypotéza č. 1: Děti v předškolním věku denně stráví u televize přibližně 20 – 60 minut.

Hypotéza č. 1 byla potvrzena, neboť dotazníkovým šetřením bylo dokázáno, že téměř polovina dotázaných rodičů nenechá své dítě sledovat televizní vysílání více než jednu hodinu, jak doporučují nejen odborníci v publikacích, ale i dotázaní pedagogové

a psycholog. Ačkoliv je tento výsledek více než uspokojivý, je nutné zmínit i fakt, že někteří rodiče nechají své dítě před obrazovkou více než tři hodiny denně, přičemž z tohoto tvrzení lze snadno vyvodit, že tito rodiče nejsou dětem při sledování partnery, jelikož málokterý rodič má denně volné tři a více hodin, ve kterých by se stal partnerem svému dítěti při sledování dětských pořadů.

Hypotéza č. 2: Televize ve většině domácností funguje často jako kulisa při jiných činnostech.

Hypotéza č. 2 byla potvrzena. Na základě nastudovaných primárních i sekundárních zdrojů, je všeobecně známé, jak tato skutečnost v domácnostech funguje. Dle výzkumného šetření z vyplněných dotazníků vyplývá, že hypotéza č. 2 by měla být vyvrácena. Na základě odpovědí rozdíl mezi potvrzujícími a zavrhuujícími tuto výzkumnou otázku byl tvořen asi pěti dotázanými. Lze tedy konstatovat, že výsledek není úplně relevantní. Dítě by si nemělo hrát nebo dělat jiné aktivity v místnosti, kde je zapnutá televize jen pro to, aby v místnosti nebylo ticho, neboť právě i díky tomu některé děti v budoucnu trpí poruchou pozornosti a nedokáží se soustředit pouze na jednu věc, což potvrdila i dětská psycholožka.

Hypotéza č. 3: Rodiče nenechávají děti sledovat pořady, které jim nejsou primárně určeny.

Hypotéza č. 3 byla potvrzena. K závěrům u této hypotézy se dalo dojít pouze cestou vlastního výzkumu, tedy dotazníkem a rozhovory s odborníky.

V dotazníkovém šetření bylo zjištěno, že naprostá většina rodičů nenechává své děti sledovat nevhodné televizní pořady, ani žádný jiný televizní obsah, který není určen dětskému divákovi. Tuto skutečnost potvrdila i psycholožka, která upozorňuje, že děti, které jsou více citlivé, mohou špatně snášet i takový obsah, který byl vytvořen primárně pro dětského diváka.

Hypotéza č. 4: Děti v předškolním věku napodobují televizní obsahy.

Hypotéza č. 4 byla potvrzena, neboť i teoretická část zmiňuje, že děti nechápu rozdíl mezi vytvořeným a skutečným světem a také přebírají od svého okolí takové vzory chování, které vidí. Z tohoto důvodu lze potvrdit, že děti opakují to, co je

v televizním vysílání zaujme. Dotazníkové šetření rovněž potvrzuje platnost hypotézy, neboť více než polovina dotázaných rodičů odpověděla, že jejich dítě nějakým způsobem napodobuje, ať už při hře či ve svém vlastním chování, chování televizních hrdinů, kteří však nemusí být vždy hrdiny pozitivními. Další, kdo potvrdil tuto skutečnost, byli pedagogové, kteří s těmito dětmi pracují denně v mateřských školách.

Hypotéza č. 5: Většina českých domácností preferuje sledování České televize.

Hypotéza č. 5 byla potvrzena, neboť Českou televizi preferuje dle dotazníkového šetření více než polovina dotazovaných. Je nutno dodat, že téměř všichni z dotazovaných specifikovali, že se jedná konkrétně o ČT Děčko, tedy televizní stanici pro děti, kterou Česká televize zprostředkovává. Jak je vidět, Česká televize učinila spuštěním Děčka velký krok kupředu, který uvítala velká část domácností. Jak bylo zmíněno v teoretické části, Česká televize funguje na našem území nejdelší dobu a pořady, které vysílají, mají dlouholetou tradici.

Hypotéza č. 6: Dětské televizní pořady neobsahují rizikové faktory a neohrožují tak mravní vývoj dítěte.

Hypotéza č. 6 byla potvrzena. V teoretické části, v páté kapitole, jsou vyzdvihnuty kritéria na dětské televizní pořady, stejně tak jako zmínka o tom, které z našich vysílacích stanic tato pravidla dodržují. Avšak i přes prvotní pochyby výzkum ukázal, že více než polovina rodičů zastává názor, že dětské televizní pořady neobsahují rizikové faktory, které by ohrozily zdravý vývoj jejich dětí. Platnost rovněž potvrdila i dětská psychologka, která nekritizuje vysílání samotných pořadů, ale ukázky jiných filmů či pořadů, které jsou vysílány v rámci reklam.

6.8 Závěr výzkumu

Na závěr empirického výzkumu autorka zhodnotila průběh dotazníkových šetření i šetření, které proběhly za pomoci rozhovorů. Díky spolupráci nejen dotazovaných rodičů, ale i odborníků, bylo dosaženo maximálních výsledků. Většina z otázek určených rodičům dopadla dle autorčina očekávání a pomohla při potvrzení či vyvrácení stanovených hypotéz. Dotazníková forma šetření byla v samotném průběhu časově nenáročná, avšak tento ušetřený čas byl využit při vyhodnocování každého z těchto dotazníků. Rozhovory s odborníky byly velice přínosnými pro celou praktickou část práce a i pro autorku samotnou, neboť díky nim měla reálná fakta, která mohla propojit a srovnat s fakty udanými v teoretické části. Výzkumná část bakalářské práce byla nesmírně zajímavou zkušeností a při další tvorbě práce podobného typu by nevolila jiný způsob šetření.

ZÁVĚR

Cílem bakalářské práce bylo zjistit, zda a jaký vliv má sledování televizního vysílání na děti předškolního věku. K dosažení tohoto cíle bylo nutné nastudovat odbornou literaturu a provést empirický výzkum. Po pečlivém výběru a následném nastudování odborné literatury byla sepsána teoretická část, k jejíž kompilaci byly využity poznatky z odborné literatury. Praktická část obsahuje výzkumná šetření prostřednictvím dotazníku a rozhovorů a výsledky tohoto výzkumu.

Teoretická část práce se vedle historie médií věnuje problematice vývojové psychologie, vlivu televizního vysílání na děti i otázkám mediální gramotnosti či výchovy televizního diváka. Poznatky z odborné literatury byly využity nejen k formulaci hypotéz, ale byly také porovnávány s výsledky výzkumu uvedeného v praktické části.

V rámci výzkumného šetření bylo zjištěno, že si rodiče z větší části uvědomují rizika televizního vysílání a že se snaží regulovat pořady, které jejich děti sledují. Zároveň odměřují i čas, který děti stráví denně před obrazovkou. Pedagogové uvedli některé příklady nevhodných pořadů primárně určených dětem, které na ně však mají špatný vliv. Zároveň dotazovaná dětská psycholožka uvedla, že se již setkala s případy, kdy dítě trpělo psychickým problémem v důsledku sledování dětského pořadu.

V souladu s výsledky výzkumu lze však konstatovat, že dětské televizní pořady nemají negativní vliv na děti předškolního věku, neboť v tomto typu pořadů převládají výchovné i vzdělávací prvky a jejich cílem je děti rozvíjet. Jedna z otázek dotazníku zjišťovala, který z daných dětských pořadů většina dětí preferuje, a k uspokojivému očekávání nejvíce rodičů uvedlo Kouzelnou školku, jejíž pořady hravou formou zároveň vzdělávají a mají již letitou tradici. Jistě se ve vysílání najdou i takové pohádky, které nejsou vhodné a vzdělávací, avšak s tímto problémem se dle dotazníkového šetření rodiče dokáží vypořádat sami.

Z názorů odborníků i dotazníkového šetření vyplynulo, že televize ovlivňuje děti převážně negativně, pokud se jedná o nevhodné televizní pořady, nevhodné reklamy nebo další typy vysílání, které obsahují agresi, pornografii a vulgaritu. Zde nabývá na významu rodičovský korektiv, kterým má rodič své dítě před nevhodným obsahem uchránit. V současné přetechnizované době je třeba zdůraznit význam rodiče jako "supervizora", který pro dítě vybírá vhodné pořady, jichž je široká škála, ať už se jedná o jednotlivé vysílací bloky komerčních televizních stanic nebo vysílání televize ČT Děčko, jež je

dětem primárně určeno a lze říci, že vysílá obsah pouze pro děti vhodný. Celkově můžeme proto sumarizovat, že televize je pro dítě nevhodná pouze do té míry, jak mu to dovolí rodič.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Seznam použitých českých zdrojů

ALLEN, K. E., MAROTZ, L. R. *Přehled vývoje dítěte: od prenatálního období do 8 let*. 1.vyd. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-614-4.

BEDNAŘÍK, P., JIRÁK, J., KÖPPLOVÁ, B. *Dějiny Českých médií: od počátku do současnosti*. 1.vyd. Praha: Grada, 2011. ISBN 978-80-247-3028-8.

BLAŽEK, B. *Tváří v tvář obrazovce*. 1.vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 1995. ISBN 80-85850-11-7.

BUERMANN, U. *Jak (pře)žít s médii: Příležitosti a hrozby informačního věku a nové úkoly pedagogiky*. 1. vyd. Hranice: FABULA, 2009. ISBN 978-80-86600-58-1.

Československý časopis pro fyziku. Praha: Fyzikální ústav Akademie věd České republiky, 1993, č. 3. ISSN 0009-070.

Hradil, R., *Výchova a zdraví našich dětí*. 1.vyd. Hranice: Fabula, 2007. ISBN 978-80-86600-39-0.

JEŠUTOVÁ, E., a kol. *Od mikrofonu k posluchačům: Z osmi desetiletí českého rozhlasu*. 1. vyd. Praha: Český rozhlas, 2003. ISBN 80-86762-00-9.

JEŽ, P. *Vliv médií na rozvoj osobnosti*. [online] Zlín, 2010. [cit. 2015-01-24]. Diplomová práce. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Fakulta humanitních studií, vedoucí diplomové práce: Antonín Řehoř, dostupné z: https://dspace.k.utb.cz/bitstream/handle/10563/13808/je%c5%be_2010_dp.pdf?sequence=1

JIRÁK, J., KÖPPLOVÁ, B. *Média a společnost: Stručný úvod do studia médií a mediální komunikace*. 1.vyd. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-697-7.

JIRÁK, KÖPPLOVÁ, B. *Mediální zlo: Mýty a realita*. 1.vyd. Praha: Triton, 2007. ISBN 978-80-7254-926-9.

KOLEKTIV AUTORŮ. *Dějiny českých médií v datech. Rozhlas-televíze-mediální právo*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2003. ISBN 80-246-0632-1.

MERTIN, V. *Na co se často ptáte: Ze zkušeností dětského psychologa*. 1.vyd. Praha: Scientia, 2004. ISBN 80-7183-316-9.

MERTIN, V., GILLNEROVÁ, I. *Psychologie pro učitelky mateřské školy*. 1. vyd. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-799-X.

MEYROWITZ, J. *Všude a nikde: Vliv elektronických médií na sociální chování*. 1.vyd. Praha: Univerzita Karlova v Praze, 2006. ISBN 80-246-0905-3.

MICHALEC, Z. *Dítě a televize*. 1.vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1965. ISBN 14-015-65.

MUSIL, J. *Komunikace v informační společnosti*. 1.vyd. Praha: UJAK, 2007. ISBN 978-80-86723-39-6.

PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*. 7.vyd. Praha: Portál, 2013, ISBN 978-80-262-0403-9.

ŘÍČAN, P., PITHAROVÁ, D. *Krotíme obrazovku: Jak vést děti k rozumnému užívání médií*. 1.vyd. Praha: Portál, 1995. ISBN 80-7178-084-7.

ŠEĎOVÁ, K. *Děti a rodiče před televizí: Rodinná socializace dětského televizního diváctví*. 1.vyd. Brno: Paido, 2007. ISBN 978-80-7315-149-2.

ŠÍMEK, V. *O estetické výchově nejmenších*. 1.vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1971. ISBN 14-373-71.

ŠIŠÁK, P. *Psychologie pro předškolní pedagogiku 1*. 1. vyd. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, 2013. ISBN 978-80-7464-448-1.

TV Max. Praha: Bauer Media, 2005, č. 26. ISSN 1801-8912.

VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie I. Dětství a dospívání*. 1. vyd. Praha: Univerzita Karlova v Praze, 2005. ISBN 80-246-0956-8.

VANČUROVÁ/FRAGNEROVÁ, E. *Psychologie předškolního dítěte a jeho výchova v rodině*. 1.vyd. Praha: Státní zdravotnické nakladatelství, 1969. ISBN 08-083-69.

VERNER, P. *Historie mediální komunikace*. 1. vyd. Praha: UJAK, 2013. ISBN 978-80-7452-027-3.

Seznam použitých internetových zdrojů

Co je ČT D [online]. © 1996 – 2015 [cit. 2014-12-29]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/decko-pro-rodice>

Co je mediální gramotnost. [online]. © 2012 [cit. 2014-12-30]. Dostupné z: <http://www.detiamedia.cz/art/1441/co-je-medialni-gramotnost.htm>

Co je mediální gramotnost. [online]. © 2012 [cit. 2014-12-30]. Dostupné z: <http://www.detiamedia.cz/art/1441/co-je-medialni-gramotnost.htm>

Děti a sex na obrazovce. [online]. © 2012 [cit. 2014-01-02]. Dostupné z: <http://www.detiamedia.cz/art/1448/deti-a-sex-na-obrazovce.htm>

Děti a sex na obrazovce. [online]. © 2012 [cit. 2014-01-02]. Dostupné z: <http://www.detiamedia.cz/art/1449/deti-a-vulgarita.htm>

Dítě a reklama. [online]. © 2012 [cit. 2014-01-04]. Dostupné z: <http://www.detiamedia.cz/art/1450/deti-a-reklama.htm>

Počátky rozhlasového vysílání v Československu. [online]. © 1997 – 2007 [cit. 2015-01-17]. Dostupné z: <http://www.radio.cz/cz/static/historie-radia-praha/pocatky-rozhlasoveho-vysilani-v-ceskoslovensku>

POLÁK, Lukáš. Na českých obrazovkách je příliš násilí, zjistila televizní kampaň RRTV. *DigiZone* [online]. 2011, [cit. 2014-12-30]. Dostupné z: <http://www.digizone.cz/aktuality/v-ceskych-televizich-je-prilis-nasili/>

Prehistorie. [online]. © 1996 – 2015 [cit. 2014-12-28]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/vse-o-ct/historie/ceskoslovenska-televize/prehistorie/>

Stanovisko a pořad pro děti. [online]. © 1999 – 2013 [cit. 2015-01-01]. Dostupné z: http://www.rrtv.cz/cz/static/metodiky/Stanovisko_porad_pro_deti.pdf

Úřední věstník Evropské unie. [online]. © z 15. 4. 2010 <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2010:095:0001:0024:CS:PDF>

Večerníček. [online]. © 1996 – 2015 [cit. 2014-12-28]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/0-vecernicek/5626-historie-vecernicku/>

¹*Výsledek studie mediální gramotnosti populace 15+ v ČR.* [online]. © 1999 - 2013 [cit. 2014-01-01]. Dostupné z: <http://www.rrtv.cz/cz/static/prehledy/medialni-gramotnost/vysledky-studie-15-plus.htm>

Výsledek studie mediální gramotnosti populace do 15 let v ČR. [online]. © 1999 - 2013 [cit. 2014-01-01]. Dostupné z: <http://www.rrtv.cz/cz/static/prehledy/medialni-gramotnost/vysledky-studie-do-15.htm>

Zákon o vysílání. [online]. © 2012 [cit. 2014-12-30]. Dostupné z: <http://www.detiamedia.cz/col/18/zakon-o-vysilani.htm>

Zákony. [online]. © 1996 – 2015 [cit. 2014-12-29]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/vse-o-ct/zakony>

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1: Čas, který děti denně stráví před televizí	49
Graf 2: Fungování televize v domácnostech	50
Graf 3: Sledovanost dětských televizních pořadů	51
Graf 4: Napodobování televizních obsahů předškolními dětmi	52
Graf 5: Sledovanost televizních kanálů v České republice	53
Graf 6: Televizní pořady obsahující rizikové faktory	54

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A – Obrázek č. 1 - Večerníček	I
Příloha B – Obrázek č. 2 - Kouzelná školka	II
Příloha C – Obrázek č. 3 - Kostičky	III
Příloha D – Obrázek č. 4 - Jen počkej zajíci	IV
Příloha E – Obrázek č. 5 - Spiderman	V
Příloha F – Obrázek č. 6 - Tom a Jerry	VI
Příloha G – Obrázek č. 7 - Teletubbies	VII
Příloha H – Úvodní dopis k dotazníkovému šetření	VIII
Příloha I – Dotazník	IX
Příloha J – Rozhovor: Pedagog č. 1	XII
Příloha K – Rozhovor: Pedagog č. 2	XIII
Příloha L – Rozhovor: Pedagog č. 3	XIV
Příloha M – Rozhovor: Pedagog č. 4	XV
Příloha N – Rozhovor: Psycholog	XVI

Příloha A – Obrázek č. 1: Večerníček

http://i.idnes.cz/11/113/cl6/JB3f5b0b_kompozice21a.jpg

Příloha B – Obrázek č. 2: Kouzelná školka

<http://img.ceskatelevize.cz/program/porady/1096128096/foto/nesvadba.jpg>

Příloha C – Obrázek č. 3 : Kostičky

<http://img.ceskatelevize.cz/program/porady/1011539224/foto09/01.jpg>

Příloha D – Obrázek č. 4: Jen počkej zajíci

<http://www.tyden.cz/obrazek/201208/503e2da49fc67/crop-242066-rus-vlk-cigar.jpg>

Příloha E – Obrázek č. 5: Spiderman

http://img1.wikia.nocookie.net/__cb20130712165331/marveldatabase/images/b/b9/STK616340.jpg

Příloha F – Obrázek č. 6: Tom a Jerry

<https://animationreview.files.wordpress.com/2013/07/his-mouse-friday-c2a9-mgm.jpg>

Příloha G – Obrázek č. 7: Teletubbies

http://i.dailymail.co.uk/i/pix/2013/07/17/article-2366611-00C4029C00000578-518_634x457.jpg

Příloha H – Úvodní dopis k dotazníkovému šetření

Vážení rodiče,

Jsem studentkou třetího ročníku Univerzity Jana Amose Komenského, oboru sociální a mediální komunikace. Závěrem tohoto školního roku mne čekají státnice a odevzdání bakalářské práce, pro kterou jsem si vybrala téma Vliv dětských televizních pořadů na děti předškolního věku. Důvodem výběru tohoto tématu byl můj zájem o děti a jejich kvalitní vzdělávání, na kterém bych se jednou sama ráda podílela.

Prosím Vás, o několik minut času, při kterém vyplníte krátký, mnou vytvořený anonymní dotazník. Každý z těchto vyplněných dotazníků přispěje k mému výzkumu, při kterém se budu snažit hledat spojitosti mezi chováním dětí a dětskými televizními pořady. V závěru svého výzkumu se ráda podělím o poznatky, které získám.

Předem Vám děkuji za vyplněný dotazník, který přispěje k získání konkrétních poznatků o televizi a Vašich dětech a bude tak cenným podkladem pro mou bakalářskou práci.

S přáním hezkého dne,

Denisa Dvořáková

Příloha I – Dotazník

1. Jaký je věk vašeho dítěte?

- 0-3 roky
- 3-5 let
- 5-7 let

2. Jaké je pohlaví Vašeho dítěte?

- Chlapec
- Dívka

3. Jak Vaše dítě tráví svůj čas (např. po školce, atd..)

- Venku
- Hraje si s hračkami
- Malováním, Pracovními činnostmi, prohlížením knížek a encyklopedií
- Kouká se na televizi

4. Počet televizí u Vás doma

Prosím vyplňte

5. Má vaše dítě vlastní televizi ve svém pokoji?

- ANO
- NE

6. Kolik času Vaše dítě stráví denně u televize?

- 0-20 minut
- 20 minut – 1 hodina
- 1-3 hodiny
- Více

7. Televizi dítě sleduje:

- Samo
- S matkou
- S otcem
- Se sourozencem
- Jiné

Pokud jste u otázky č. 7 zaškrtnuli jiné, vyplňte prosím, s kým Vaše dítě televizi sleduje.

.....
.....

8. Vybíráte televizní pořady, na které se Vaše dítě smí dívat?

- Ano
- Snažíme se
- Ne, vše co je vysíláno během dne by mělo být přizpůsobené dětem

9. Rozebíráte s Vaším dítětem televizní pořad po jeho skončení?

- vždy
- téměř vždy
- občas
- nikdy

10. Je ve Vaší domácnosti televizor využíván jako kulisa, u které si dítě například hraje s hračkami?

- Televize je u nás spuštěná neustále, i přesto že každý z členů naší rodiny v danou chvíli dělá něco jiného
- Televizi zapínáme jen tehdy, když ji někdo skutečně sleduje

11. Necháváte Vaše dítě sledovat pořady, které nejsou dětem určeny?

- Ano, stejně tomu nerozumí
- Občas ano, ale jen tehdy, když vím, že daný pořad neohrozí psychický vývoj dítěte
- Rozhodně ne, mé dítě sleduje pouze pořady, které jsou dětem určeny

12. Napodobují Vaše děti někdy to, co v televizi viděly? (filmové postavy, reklamy,...)

- Ano
- Ne
- Nevím

13. Jaký televizní kanál je ve vaší domácnosti preferován?

- ČT
- Nova
- Prima
- Jiné

Pokud jste u otázky č. 13 zaškrtnuli jiné, prosím uveďte názvy televizních kanálů, které ve Vaší domácnosti sledujete.

.....
.....

14. Který z těchto televizních pořadů Vaše dítě preferuje?

- Kouzelná školka
- Večerníček
- Tom a Jerry
- Simpsonovi
- Jiné

Pokud jste u otázky č. 14 zaškrtnuli jiné, prosím uveďte konkrétní názvy pořadů.

.....
.....

15. Zaznamenali jste někdy v dětském televizním pořadu (nebo pohádce určené dětem) nevhodné chování některé z postav

- Ano
- Nevím, dětské pořady nesleduji
- Ne

Pokud jste u otázky č. 15 zaškrtnuli ano, uveďte prosím název konkrétního pořadu nebo pohádky.

.....
.....

Příloha J – Rozhovor - Pedagog č. 1

Otázka č. 1: Používáte televizi v průběhu dne ve školce? V jakých situacích a které pořady využíváte?

Pedagog č. 1: Ne, jen výjimečně – pohádka z CD

Otázka č. 2: Rozebíráte s dětmi po skončení sledovaného pořadu shlédnutý obsah?

Pedagog č. 1: Ano

Otázka č. 3: Jakým způsobem mohou dětské pořady dítě ovlivnit?

Pedagog č. 1: Myslím, že pořady velice ovlivňují dětské hry a chování

Otázka č. 4: Jaká je dle Vašeho názoru optimální doba, kterou by mělo předškolní dítě denně strávit u obrazovky?

Pedagog č. 1: 30 minut

Otázka č. 5: Setkáváte se často se situacemi, kdy děti napodobují televizní scény?

Pedagog č. 1: Ano

Otázka č. 6: Jaké jsou dle vašeho názoru negativa a pozitiva televizního vysílání?

Pedagog č. 1: Pozitiva – kladný vzor chování, denní rituál (Večerníček)

Negativa – násilí a vulgarita

Otázka č. 7: Setkala jste se televizním pořadem (pohádkou) určeným pro dítě, který by obsahoval prvky negativního chování? (násilí, vulgarita, atd.)?

Pedagog č. 1: Ano, velmi často (např. Tom a Jerry, Pokémon)

Příloha K – Rozhovor - Pedagog č. 2

Otázka č. 1: Používáte televizi v průběhu dne ve školce? V jakých situacích a které pořady využíváte?

Pedagog č. 2: Ne

Otázka č. 2: Rozebíráte s dětmi po skončení sledovaného pořadu shlédnutý obsah?

Pedagog č. 2: Denně čteme knihy a obsahy vždy rozebíráme

Otázka č. 3: Jakým způsobem mohou dětské pořady dítě ovlivnit?

Pedagog č. 2: Velmi, pořady a především reklamy, výchovně vzdělávací pořady mohou být poučné, ale lepší mi připadá osobní výchova a vzdělávání

Otázka č. 4: Jaká je dle Vašeho názoru optimální doba, kterou by mělo předškolní dítě denně strávit u obrazovky?

Pedagog č. 2: 0,5 hodiny – 1 hodina

Otázka č. 5: Setkáváte se často se situacemi, kdy děti napodobují televizní scény?

Pedagog č. 2: Ano

Otázka č. 6: Jaké jsou dle vašeho názoru negativa a pozitiva televizního vysílání?

Pedagog č. 2: Pozitiva – kladný vzor (jednání, chování)

Negativa – záporný vzor (násilí, vulgarismy)

Otázka č. 7: Setkala jste se televizním pořadem (pohádkou) určeným pro dítě, který by obsahoval prvky negativního chování? (násilí, vulgarita, atd.)?

Pedagog č. 2: Denně je v TV vysíláno mnoho takových dětských pořadů – kreslené seriály (např. Transformers, Pokémon, Šmoulové)

Příloha L – Rozhovor - Pedagog č. 3

Otázka č. 1: Používáte televizi v průběhu dne ve školce? V jakých situacích a které pořady využíváte?

Pedagog č. 3: Ne

Otázka č. 2: Rozebíráte s dětmi po skončení sledovaného pořadu shlédnutý obsah?

Pedagog č. 3: Ne

Otázka č. 3: Jakým způsobem mohou dětské pořady dítě ovlivnit?

Pedagog č. 3: Vždy, děti jsou vnímavější, než si dospělí myslí, děti by se měly dívat pouze na krátké pořady se smysluplným obsahem pro daný věk

Otázka č. 4: Jaká je dle Vašeho názoru optimální doba, kterou by mělo předškolní dítě denně strávit u obrazovky?

Pedagog č. 3: Ideálně žádná, ale to je nereálné, jinak 1 – 1,5 hodiny maximálně

Otázka č. 5: Setkáváte se často se situacemi, kdy děti napodobují televizní scény?

Pedagog č. 3: Ano - reklamy

Otázka č. 6: Jaké jsou dle vašeho názoru negativa a pozitiva televizního vysílání?

Pedagog č. 3: Pozitiva – některé pořady jsou koncipovány vkusně a poskytují kladný názor

Negativa – násilné, vulgární scény, šišláni - vše se vyskytuje už i v pořadech pro nejmenší

Otázka č. 7: Setkala jste se televizním pořadem (pohádkou) určeným pro dítě, který by obsahoval prvky negativního chování? (násilí, vulgarita, atd.)?

Pedagog č. 3: Stále, v podstatě všechny moderní a zahraniční pořady

Příloha M – Rozhovor - Pedagog č. 4

Otázka č. 1: Používáte televizi v průběhu dne ve školce? V jakých situacích a které pořady využíváte?

Pedagog č. 4: Ne

Otázka č. 2: Rozebíráte s dětmi po skončení sledovaného pořadu shlédnutý obsah?

Pedagog č. 4: Ne, rozebíráme pouze obsah příběhů, které čtu dětem z knih

Otázka č. 3: Jakým způsobem mohou dětské pořady dítě ovlivnit?

Pedagog č. 4: Mohou se při vzdělávacích pořadech naučit novým věcem, mohou ale oproti tomu pochytit například špatné vzory chování. Často napodobují různé střílečky a vůbec nejhorší jsou dětmi zpívané slogany z televizních reklam.

Otázka č. 4: Jaká je dle Vašeho názoru optimální doba, kterou by mělo předškolní dítě denně strávit u obrazovky?

Pedagog č. 4: Maximálně dvě hodiny, musí do toho ale být zapojeny vzdělávací pořady

Otázka č. 5: Setkáváte se často se situacemi, kdy děti napodobují televizní scény?

Pedagog č. 4: Ano, každý den

Otázka č. 6: Jaké jsou dle vašeho názoru negativa a pozitiva televizního vysílání?

Pedagog č. 4: Pozitiva – rozvíjí řeč a vzdělání

Negativa – násilné scény, které se často vyskytuje i v pohádkách pro nejmenší

Otázka č. 7: Setkala jste se televizním pořadem (pohádkou) určeným pro dítě, který by obsahoval prvky negativního chování? (násilí, vulgarita, atd.)?

Pedagog č. 4: Ano, i ve starých pohádkách jako Pane, pojďte si hrát (jeden druhého utiskoval, ubližoval mu), filmová novinka Ledové království (dítě mělo noční můry z vlků), Pokémoni, Simpsonovi

Příloha N – Rozhovor - Psycholog

Otázka č. 1: Je dle Vašeho názoru možné, aby sledování televize předškolními dětmi ovlivnilo jejich zdravý vývoj?

Psycholog: částečně může, ale ne nějak podstatně

Otázka č. 2: Jak mohou dětské pořady ovlivnit dítě?

Psycholog: pozitivně - dozví se zábavnou formou nové informace, mohou si rozšiřovat pasivní slovní zásobu, vidí své hrdiny, jak řeší některé situace, čerpají nápady na výrobu něčeho, kreslí obrázky do soutěží, mohou se dozvědět, co mohou s rodiči navštívit, částečně rozvíjejí fantazii, prožijí si bezpečně některé emoce, apod.

negativně - tráví u TV mnoho času, méně se pohybují, chybí oboustranná komunikace, mohou některé věci chybně pochopit, mohou napodobovat i nevhodné vzory, více je ovlivňují reklamy, mohou mít zkreslenou představu o realitě, objevují se silné úzkostné stavy, pokud shlédnou něco, na co nejsou připravené, předčasně se dozvídají nějaké informace, nevhodná slova, případně zvýšení agresivního chování napodobou

Otázka č. 3: Kolik času denně by předškolní dítě mělo maximálně strávit o obrazovky?

Psycholog: je to individuální, já bych řekla 1 hod., max. 2 hod., při nemoci i více

Otázka č. 4: Setkala jste se se situací, kdy dítě trpělo nějakým psychickým problémem, právě z důsledku sledování špatného televizního pořadu (pořadu, který nebyl určen dětskému divákovi)?

Psycholog: ano - úzkosti, strachy, noční děsy (a to i z dětského pořadu u přecitlivělých dětí)

Otázka č. 5: Myslíte si, že jsou v dnešní době televizní obsahy určené dětskému divákovi řádně kontrolovány?

Psycholog: nevím, spíš záleží na stylu a vkusu televizní stanice, které se mezi sebou liší, někdy nejde o vysílání samotné, ale o ukázky filmů, které budou dávat po skončení pořadu v rámci reklam, apod.

Otázka č. 6: Je dle Vašich zkušeností v pořádku nechat dítě sledovat televizní vysílání samotné? Například v situaci, kdy rodič potřebuje dítě zabavit a posadí ho před obrazovku?

Psycholog: je lepší, pokud je rodič přítomen a může to s dítětem hned probírat, dítě raději sdílí svůj oblíbený pořad s rodičem, ale v dnešní době je to běžná věc - pokud je to

ověřený pořad, nemám nic proti tomu, když je u něj dítě samotné, může to pak rodiči vyprávět

Otázka č. 7: Je dle Vašeho názoru důležité, aby rodiče řádně vybírali pořady určené dětskému divákovi a po skončení pořadu je s dětmi probrali?

Psycholog: je dobré mít o tom přehled a s dítětem to probírat - opatření pak dělat dle zkušeností s dítětem a pořady, nelze vše odhadnout dopředu, rodič a dítě mohou mít jiný vkus, pokud se něco nevyzkouší, nemůžeme vědět, jak to bude působit, není nutné děti před vším chránit

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Denisa Dvořáková

Obor: Sociální a mediální komunikace

Forma studia: prezenční studium

Název práce: Vliv dětských televizních pořadů na děti předškolního věku

Rok: 2015

Počet stran textu: 52

Celkový počet stran příloh: 17

Počet titulů českých použitých zdrojů: 25

Počet titulů zahraničních použitých zdrojů: 0

Počet internetových použitých zdrojů: 16

Vedoucí práce: doc. PhDr. Alena Svobodová, CSc.